

Baptria

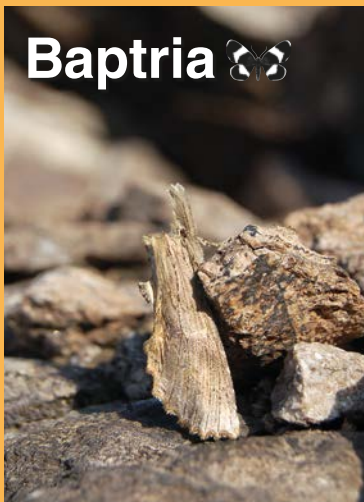
Vol. 37 2012, nro 3-4

Suomen Perhostutkijain Seura ry
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf

TEEMANUMERO
Suomen Perhostutkijain Seura ry esittelyssä

Baptria

Kiitäjät taikehräjät ovat herättäneet monen kiinnostuksen perhosiin ja myöhemmin harrastus voi kehittyä intensiiviseksikin luonnon tutkimiseksi. Suomen Perhostutkijain Seura ry pyrkii lisäämään alan harrastajien tietoutta ja sitä kautta myös perhosten ja niiden elinolojen tutkimista.

Kuvassa kärsänirkko (*Pterostoma palpinum*), kuva Timo Lehto.

Baptria 3–4/2012

Vol. 37

Julkaisija — Utgivare

Suomen Perhostutkijain Seura ry
Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf
Jäsenlehdessä ilmestyy neljä numeroa vuodessa. Lehti postitetaan Suomen Perhostutkijain Seura ry:n jäsenille. Osoitteenmuutokset seuran toimistoon.

Ilmoitukset — Annonser

1/1 sivu – sida	250 euroa
1/2 sivu – sida	150 euroa
1/4 sivu – sida	80 euroa

Baptrian toimitus

Päätoimittaja

Panu Välimäki
Simeonintie 3, 90410 Oulu,
puh. 040 716 8516,
e-mail: panu.valimaki@oulu.fi

Toimittajat:

Lauri Kaila, (tieteellinen tarkastus)
e-mail: lauri.kaila@helsinki.fi
Jari-Pekka Kaitila
puh. 050 586 8531,
e-mail: jari.kaitila@perhostutkijainseura.fi
Jaakko Kullberg
puh. 050 328 8886,
e-mail: jaakko.kullberg@helsinki.fi
Timo Lehto (taitto)
puh. 050 338 3725,
e-mail: timo.t.lehto@welho.com
Timo Leponiemi
puh. 0400 939939,
e-mail: timo.leponiemi@yle.fi
Tomi Mutanen
e-mail: tomijasalla@gmail.com
Magnus Östman, (ruotsinnokset)
tel. (09) 6122 2923, 040 768 5526,
e-mail: magnus.ostman@naturorchmiljo.fi

Paino — Tryckeri:

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo
Ulkoasu ja taitto: Timo Lehto

ISSN 0355-4791

66 Baptria 3–4/2012

Suomen Perhostutkijain Seura ry

Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf

TOIMISTO

Suomen Perhostutkijain Seura ry:n toimisto avoinna tiistaisin klo 15.30–20.00 HUOM. Talvikaudella helmikuun loppuun asti vain parittomien viikkojen tiistaisin.

- Osoite/Address: Suomen Perhostutkijain Seura ry, Lämmittäjänkatu 2 A, FI-00810 Helsinki
  - e-mail: toimisto@perhostutkijainseura.fi, internet: <http://www.perhostutkijainseura.fi>
- Pankkiyhitys — Bankförbindelse: Sampo Pankki, IBAN: FI0680001900268583, BIC-koodi DABAFIHH

HALLITUS — STYRELSE

Puheenjohtaja — Ordförande

Reima Leinonen, Rauhalantie 14 D 12,
87830 Nakertaja. Puh. 040 529 6896,
e-mail: reima.leinonen@kajaani.net

Varapuheenjohtaja

Kimmo Silvonen, Pronssitie 28, 02750 Espoo.
Puh. 040-709 0987, e-mail: silvonen@kolumbus.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Maria Heikkilä, Otsolahdentie 7 A 7, 02110 Espoo

Puh. 040 502 2504, e-mail: maria.heikkila@helsinki.fi

Mari Kekkonen, Peräniityntie 14 as 2, 05820 Hyvinkää

Puh. 040 769 5330, e-mail: mari.kekkonen@helsinki.fi

Jaakko Kullberg, Luonnontieteellinen Keskusmuseo,

Hyönteisosasto 00014 Helsinki. Puh. 050 328 8886,

e-mail: jaakko.kullberg@helsinki.fi

Ari Uusimäki, Jorvaksenpuisto 3 B 10, 02420 Jorvas

Puh. 050 380 7199, e-mail: ausimaki2@hotmail.com

Sihteeri — Sekreterare

Markus Lindberg, Ukonkivenpolku 1 G, 01610 Vantaa.

Puh. 040 701 9891, e-mail: markus.lindberg@abo.fi

Taloudenhoitaja

Lassi Jalonen, Isonmastontie 2 as 1, 00980 Helsinki.
Puh. 040 557 3000, e-mail: lassi.jalonen@kolumbus.fi

TOIMINNANJOHTAJA — VERKSAMHETSLEDARE

Jari Kaitila, Kannuskuja 8 D 37, 01200 Vantaa,
puh. 050 586 8531,

e-mail: jari.kaitila@perhostutkijainseura.fi

TOIMIKUNNAT — UTSKOTT

Eettinen toimikunta: Vesa Lepistö (pj),

Jyrki Lehto, Markus Lindberg, Karl-Erik Lundsten

Suojelutoimikunta: Erkki Laasonen (pj),

Petri Hirvonen, Jari Kaitila, Hannu Koski (siht.),

Jaakko Kullberg, Reima Leinonen, Kari Nupponen,

Juha Pöyry, Tatu Sallinen, Panu Välimäki

Havainto- ja tiedonantotoimikunta:

Olavi Blomster, Lassi Jalonen, Jari Kaitila,

Jaakko Kullberg, Pertti Pakkanen,

Hannu Saarenmaa, Panu Välimäki

Taloustoimikunta: Lassi Jalonen (pj),

Bo-Göran Kumlander, Risto Martikainen,

Esko Tuomisto

VUODEN 2013 TOIMINTAKALENTERI TÄMÄN LEHDEN SIVUILLA 73.

TARVIKEVÄLITYS (Hyönteistarvike TIBIALE Oy) Internet: www.tibiale.fi

– Avoinna Suomen Perhostutkijain Seura ry:n toimiston aukioloaikana tiistaisin klo 15.30–20.00. HUOM. Talvikaudella helmikuun loppuun asti vain parittomien viikkojen tiistaisin. OSOITE: Lämmittäjänkatu 2 A, FI-00810 Helsinki • TILAUKSET: tilaus@tibiale.fi tai puh. Markus P. Rantala 050 561 6760 (ma–to klo 16–19).

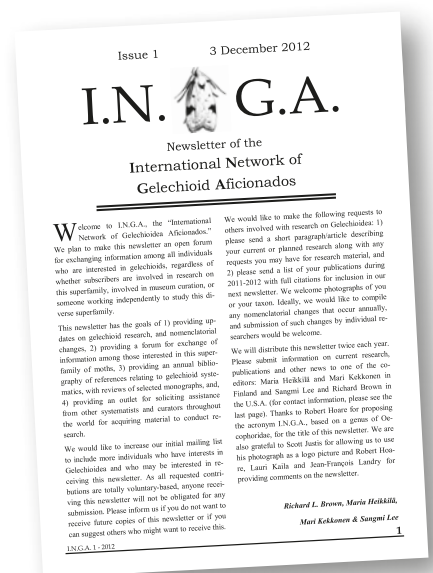
A J A N K O H T A I S T A

Viime kesän Lepidopterists' Societyn kokouksessa Denverissä syntyi ajatus jäytäjakoimaisten perhosten tutkijoiden kansainvälisen yhteistyön parantamisesta. Kourallinen tutkijoita eri puolilta maailmaa päätti lyödä lyisaat päänsä yhteen ja tuloksena syntyi uutiskirje nimeltä I.N.G.A. (lyhenne sanoista "International Network of Gelechioid Aficionados", vapaasti suomennettuna kansainvälisten Gelechioidea-hullujen verkosto). I.N.G.A. tulee keskittymään muun muassa Gelechioideaan liittyvien julkaisujen listaamiseen, tutkija- ja kokouksittelyihin sekä muihin Gelechioidea-uutisiin ja -artikkeleihin.

Täysin elektronisena julkaistavan uutiskirjeen ensimmäinen numero ilmestyi joulukuussa 2012 ja se on ilmainen kaikille jäytäjakoimaisista perhostista kiinnostuneille. Mikäli haluat liittyä englanninkielisen uutiskirjeen vastaanottajalistalle, ota yhteyttä I.N.G.A:n suomalaisiin toimittajiin Maria

Heikkilään (maria.heikkila@helsinki.fi) tai Mari Kekkoseen (mari.kekkonen@helsinki.fi).

Mari Kekkonen

Haastetta kerrakseen

Aloittaessani vajaa vuosi sitten Suomen Perhostutkijain Seuran puheenjohtajuuden, sain hyvässä iskussa olevan jäsenkunnan Antti Aallolta perinnöksi ja siksi olin valmis tarttumaan tehtävään. Toki olen heti alkumetreiltä haistanut lukuisia vaikeitakin yhteen sovitettavia haasteita, mutta jäsenkuntani tuntien tiedän saavani apua näihin haasteisiin tarvittaessa. Päälinjana haluan peräänkuuluttaa avoimuutta ja yhteen hiileen puhaltamista unohtamatta erilaisten mielipiteiden rikastuttavaa vaikutusta päätöksen teossa.

Nuorten jäsentemme aktivoiminen on yksi haastavimmista tehtävistä ja sen tulee mielestäni painottua sähköisten toimintojen ja sitä kautta nettisivujemme edelleen kehittämiseen. Tietokanta-asiat (Virtala–Hertta–Hatikka) ovat varmasti yhteen sovitettavissa ja meidän tulee pystyä luomaan sellainen ympäristö ja tietokanta, jota voidaan käyttää tarvittaessa myös seuramme ulkopuolella esim. viranomaisten tarpeisiin. Seuramme jäsenkunta on ollut tasaisessa kasvussa ja siksi uusista aloittelevista harrastajista on kannettava erityistä huolta. Tässä ”sisäänajossa” me vanhemmat kokeneemmat harrastajat olemme avainasemassa ja eritoten tässä haluaisin lisätä avoimuutta ja avuliaisuutta meidän puoleltamme. Kukaan ei ole seppä syntyessään ja harrastuksen alkumetreillä on tärkeää saada asiantuntevaa ja ystävällistä tukea.

Kokousohjelmassamme on tapahtunut muutoksia, eli perinteisiä ”virallisia kuukausikokouksia” on ollut vähemmän ja sen tilalle on aloitettu pitämään kerhoiltoja, johon haluaisimme kutsua juuri aloittelevia sekä nuoria harrastajia konkareiden lisäksi. Näin saisimme tutustua mahdollisiin uusiin toimijoihin, jotka myöhemmin saavat ottaa vastuulleen hyvän ja monipuolisen seuran toimintoineen. Nykyinen hektinen elämänmeno on omiaan syömään kaikkea vapaaehtoistoimintaa aikaa vievänä. Onkin siirrytty aikaan, jossa vapaaehtoistyö koostuu yhä pienemmistä puroista ja niiden yhdistämiseen tarvitaan muutamia uhrautuvia jäseniä, joille on syytä maksaa jonkinlaista rahallista korvausta koordinoinnistaan ja yhteen kasaamisestaan. Seuramme lippulaiva Baptria on tilanteessa, jossa laadukkaan ja upean sisällön kuorutteeksi tarvitsemme myös uusia vastuunkantajia eli toimittajia. Aineistoakin tarvitaan ja tieteellisten artikkelien lisäksi tervetulleita ovat myös harrastusjutut, joissa persoonallisempi kynäily on myös sallittua. On mukava lukea välillä kertomuksia maastoreissuista tai tarkasteluja perhosharrastukseen liittyvistä asioista. Hallitus tukee tämän lehden toimintaa nettisivujen ohella lisäämällä näihin kumpaankin taloudellisia panostuksia tulevina vuosina.

Kun uusi kausi on nyt alkamaisillaan, haluankin lausua lämpimät kiitokset kaikille jäsenillemme kuluneesta vuodesta 2012

”

Esitän koko jäsenistölle haasteen tulla mukaan omalla pienelläkin panoksella yhteisten asioidemme hoitamiseen. Aktiivinen jäsenistö on avainasemassa tulevina vuosina, tapahtuupa vapaaehtoinen toiminta millä osa-alueella tahansa.”

– Reima Leinonen

ja toivottaa aktiivisempaa toimintavuotta teillekin, jotka tätä lukiessanne tunnette, että voisitte antaa oman panoksenne yhteisen seuramme eri toimintoihin. Ottakaa rohkeasti yhteyttä hallituksen jäseniin tai minuun, niin päästään puhaltaman liekkiin sitä vapaaehtoistoimintaamme, joka niin herkästi on kytevää hiillosta. Älkää ujostelko kertoa omista pienistäkin osallistumismahdollisuuksistanne, sillä ”pienetkin murut ovat leipää”. Tulee myös muistaa se, että mitä enemmän teemme seuramme eteen vapaaehtoisesti, sitä vähemmän kulutamme meidän yhteisiä rahojamme. Yhdessä avoimin mielin rakenamme vielä parempaa Suomen Perhostutkijain Seuraa.

Puheenjohtajanne Reima

Lepidopterological Society of Finland

The Lepidopterological Society of Finland was founded in 1955. The main objectives are to advance research of Lepidoptera both by amateur and professional lepidopterists and to promote protection of endangered butterflies and moths. The number of society members has increased steadily up to over 1100 as in 2012. In the early years, organizational activities included basically only monthly meetings and importing of entomological equipment for the members. Nowadays, the scope of actions is far more wide-ranging and include, for example, co-operation with other environmental agents such as various societies and the Ministry of the Environment.

Baptria journal is among the obvious benefits of membership in the Lepidopterological Society of Finland. The journal was established in 1976, and it is published as four issues annually. Formerly, our members were informed only with annual information letters. Nowadays, we are proud to say that Baptria is a high quality journal with articles that covers all aspects of lepidopteran research.

The Society organizes several meetings and other happenings each year. Subjects of lectures in meetings vary from latest scientific advances to field trip stories of our members. The most important annual meeting takes place in April. This 2-day seminar brings together scientists and devotees from Finland and nearby countries. At summertime, we organize a field camp that is targeted mainly for our minor members, but also senior members are welcome as supervisors for the youth.

From the very beginning, importing of entomological equipment for our members has been one of the main focus areas. The volume of import increased a lot at beginning of 21st century. To secure equipment supply and increase the quality of services, we established together with two other Finnish entomological societies a company (TIBIALE Insect Equipment Ltd.) in 2010. The founded company takes care of importing and selling of a wide array of entomological equipment as well as publishing entomological literature. Members of the stakeholder societies benefit 20% discount from all products.

The Lepidopterological Society of Finland is working together with various environmental authorities and agents in protecting endangered lepidopteran species. This action is organized via an organ "Lepidoptera Conservation Committee" with specialist members nominated by the Society. The committee is an official part of the Finnish environmental administration and funded by the government. As an example of administrative function, the committee executed the IUCN-criterion based evaluation of Lepidoptera for the Finnish "Red Book" in 2008–2010. The evaluation was, in appreciable part, based on more than 2 million observations (the number is increasing every year!) recorded in a public entomological database by voluntary members of the Society. We also take part in Butterfly Conservation Europe (BCE), where organizations in various countries have come together to protect butterfly and moth diversity across Europe.

■ Lepidopterological Society of Finland in nut shell

- established in 1955
- more than 1100 members, the biggest lepidopterological society in northern Europe
- annual membership fee 40 € (2013)
- publishes the high quality Baptria journal (4 issues annually)
- organizes lectorial and other meetings
- organizes annual two day seminar in April
- supports the maintenance and development of the public entomological database (<http://hyonteiset.luomus.fi/entdatabase/>)
- a stakeholder in a company that imports needed equipment

Contact / Kontaktuppgifter

- address: Lämmitäjänkatu 2 A, 00810 Helsinki, Finland
- www.perhostutkijainseura.fi
- chairman / ordförande: Reima Leinonen, reima.leinonen@kajaani.net
- executive manager / verksamhetsledare: Jari Kaitila, toimisto@perhostutkijainseura.fi

Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf

Lepidopterologiska Sällskapet i Finland rf grundades 1955 och har som målsättning med sin verksamhet att främja fjärilsforskning, fjärilar som hobby och fjärilsskydd. Föreningens medlemsantal har vuxit i jämn takt och är numera uppe i över 1100. I början gick verksamheten långt ut på att hålla möten en gång i månaden och att arrangera gemensam anskaffning av utrustning för insamling och preparering av insekter. Nuförtiden är verksamheten mer mångsidig och samarbetet med olika aktörer (t.ex. miljöförvaltningen) omfattande.

Den synligaste medlemsförmånen är medlemstidningen Baptria som utkommer fyra gånger per år. Det första numret utkom i svartvitt tryck år 1976. Före det hade information till medlemskåren förmedlats genom årligen utkommande cirkulär. Numera trycks Baptria helt i fyrfärg och tidskriftens innehåll håller hög vetenskaplig nivå.

Föreningen ordnar varje år flera möten och andra tillställningar. Temat för mötena varierar och omfattar allt från de senaste vetenskapliga rönen till reseberättelser. Det viktigaste mötet är insektsveckslutet som ordnas varje år i april. Det här två dagar långa seminariet samlar insektsamatörer och -forskare från både Finland och grannländerna. Om somrarna arrangeras ett fältläger avsett för ungdomar.

Ända sedan föreningen grundades har gemensam anskaffning av utrustning för insektsinsamling och -preparering samt förmedling av denna hört till föreningens kärnverksamhet. Under 2000-talet växte den här verksamheten så mycket att föreningen tillsammans med två andra entomologiska föreningar grundade ett bolag, Hyönteistarvike TIBIALE Oy, med uppgift att importera utrustning, bekosta utgivningen av litteratur och sälja utrustning och böcker. Utbudet omfattar så gott som allt som lepidopterologen kan behöva.

Föreningen bedriver ett intensivt samarbete med miljömyndigheterna och de naturhistoriska museerna när det gäller kartering av de hotade fjärilarnas förekomster och skyddet av dessa. Som en del av föreningens verksamhet fungerar ett av amatörer och sakkunniga bestående naturskyddsutskott, som även utgör en av miljöförvaltningens officiella organismarbetsgrupper. Utskottet får statlig finansiering för sin verksamhet och har för fjärilarnas del deltagit bl.a. i bedömningen av hotade arter och färdigställandet av rödlistor. I sin verksamhet utnyttjar utskottet föreningens databas som medlemskåren kontinuerligt förser med fjärilsobservationer. Antalet observationer i databasen växer hela tiden och överstiger idag 2 miljoner.

■ Lepidopterologiska Sällskapet i Finland i ett nötskal

- grundat 1955
- över 1100 medlemmar, Nordeuropas största fjärilsförening
- medlemsavgift 40 euro/år (2013)
- den högklassiga medlemstidskriften Baptria utkommer 4 gånger per år
- föreläsnings- och klubbverksamhet
- årligen i april ett tvådagars seminarium
- har en offentlig databas för fjärilsobservationer (<http://hyonteiset.luomus.fi/entdatabase/>)
- försäljning av insamlingsutrustning till medlemmar

Suomen Perhostutkijain Seura ry Toiminnan painopisteet ja toimintasuunnitelma vuosille 2012–2016

Toiminnan painopisteet

Taustaa

Suomen Perhostutkijain Seuran ensimmäinen viisivuotissuunnitelma julkaistiin vuonna 1999. Tässä artikkelissa esitellään uusin viisivuotissuunnitelma, joka on kolmas seuran historiassa. Suuria muutoksia ei edelliseen verrattuna ole tapahtunut ja

näin ollen pyritään vastaamaan ajan vaatimuksiin ja ohjaamaan seuran toimintaa sen tarkoituksien mukaisesti edistääksemme perhosharrastusta ja -tutkimusta Suomessa.

Suomen Perhostutkijain Seuran arvoiksi on edellisessä viisivuotissuunnitelmassa hyväksytty asiantuntemus, luotettavuus, vastuu suojelusta, yhteistyö sekä hauskuus ja ilo. Nämä arvot ovat edelleen ajankohtaisia ja tärkeitä meille kaikille.

Jäsenmäärämme on ollut viime vuosina lievässä nousussa, mutta samaan ai-

"Kokonaisjäsenmäärä on tällä hetkellä yli 1100 jäsentä."

kaan on myös ollut luonnollista poistumaa sekä jäsenyyden jättäneitä henkilöitä. Kokonaisjäsenmäärä on tällä hetkellä hieman yli 1100 jäsentä.

Eero ja Elssi Lankialan rahaston turvin olemme voineet toimia perhosharrastuksen ja -tutkimuksen hyväksi tarjoamalla jäsenistölle monipuolisia palveluita: mm. jäsenlehti Baptriaa, kokoustoimintaa esitelmiseen sekä hyönteistarvikkeiden välitystä.

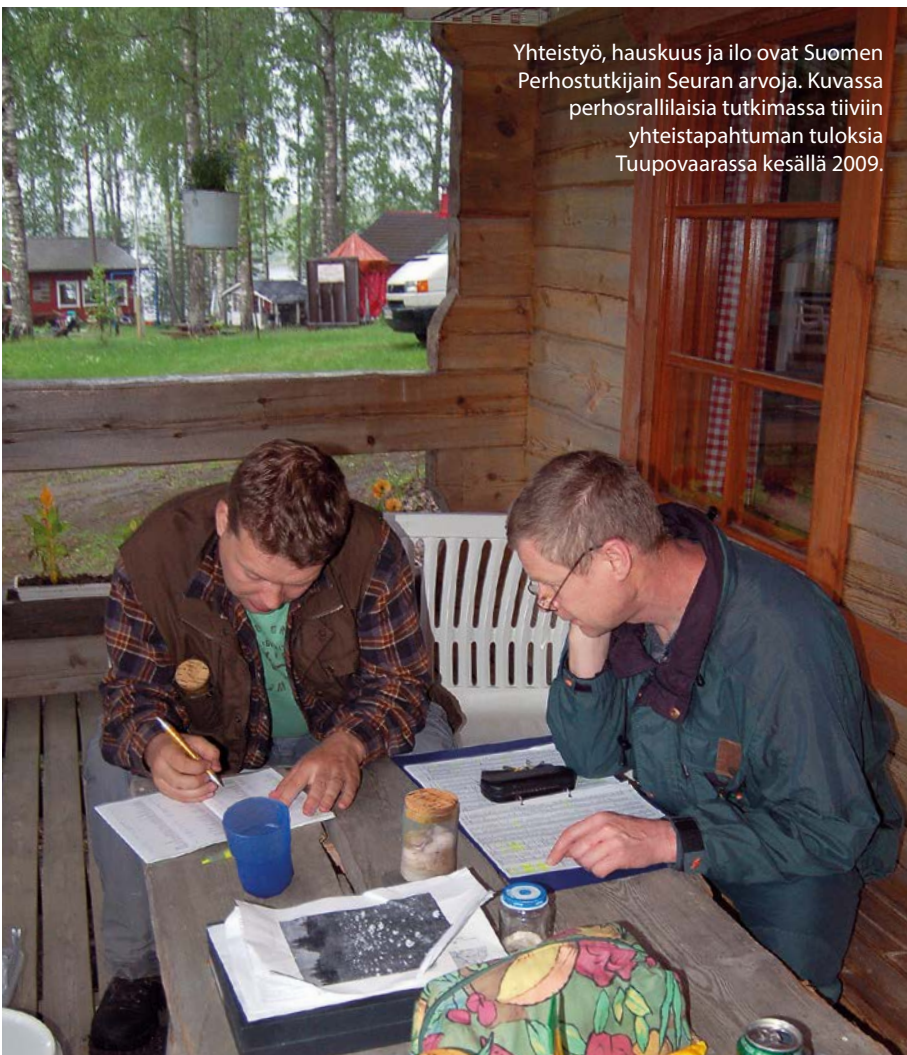
Kuukausikokouksia on järjestetty keskiviikkoisin sekä muutamia lauantaisin ja kerran vuodessa on kokoonnuttu viikonloppukokoukseen vuorotellen Helsingissä tai lähialueilla (Turku, Tampere, Jyväskylä). Toinen lauantaikokous on syyskaudella ollut Hämeenlinnassa ja toinen talvella Helsingissä. Helsingissä pidetyt kokoukset ovat olleet Tieteiden talolla.

Hyönteistarvikkeiden välitys on pääosin siirtynyt perustetulle ja SPS:n 80 % omistamalle Hyönteistarvike TIBIALE Oy:lle. Tämä on mahdollistanut myynnin myös kouluille ja muille yhteisöille sekä seuraan kuulumattomille henkilöille.

Jäsenlehti Baptria on ilmestynyt neljä kertaa vuodessa ja on nykyään sekä ulkoasultaan että sisällöltään korkeatasoinen ja pidetty lehti.

Nettisivut ovat olleet nykyisessä ulkoasussa jo vuosia. Niiden ulkoasu on uudistettu vuodenvaihteessa 2012 ja niitä on tarkoitus uudistaa lisää tulevilla kaudella.

Aikaisempi vilkas talkoohenki on osoittanut ajoittain laantumisen merkkejä ja yhä useammin työsuorituksista on ollut maksettava korvaus. Kokousaktiivisuus on ollut pysyvästi alemmalla tasolla 1990-luvun vuosiin verrattuna. Tähän on varmaan

Yhteistyö, hauskuus ja ilo ovat Suomen Perhostutkijain Seuran arvoja. Kuvassa perhosraillaisia tutkimassa tiiviin yhteistapahtuman tuloksia Tuupovaarassa kesällä 2009.

INFO

Suomen Perhostutkijain Seuran ry:n 5-vuotistoimintasuunnitelma linjaa seuran toiminnan suuntaviivoja ja tavoitteita sekä antaa vision siitä, millainen seuramme on vuonna 2016. Kullekin vuodelle laaditaan lisäksi oma tarkempi toimintasuunnitelma, joka käsitellään sääntömääräisessä kevätkokouksessa.

Tässä esitelty 5-vuotistoimintasuunnitelma on käsitelty ja hyväksytty Suomen Perhostutkijain Seura ry:n kokouksessa 15.4.2012.

Toimintasuunnitelmat ovat nähtävissä nettisivulla www.perhostutkijainseura.fi/jasenet

– hallitus

osasyynä nykyinen kokouspaikka ja tarvikemyynnin poistuminen kuukausikokouksista ja postimyynnin aloittaminen. Pääsyyinä lienee kuitenkin uutisten välityminen tehokkaasti internetin ja puhelinten kautta. On myös esitetty, että kokousohjelma olisi muuttunut ”liian tieteelliseksi” ja ettei nykyään ole kokouksissa enää väliaikaa vapaata keskustelua varten.

Seura 2016

Seuran peruslinjaukset ovat säilyneet. Perhosharrastus on kehittynyt ja tulee kehittymään edelleen monimuotoisemmaksi harrastukseksi, oli kyse sitten perinteisemmästä perhoskokoelman keräämisestä tai valokuvaamisesta, Suomessa tai ulkomailla tapahtuvasta harrastuksesta tai vasta-alkajan tai konkarin harrastuksesta. Kaiken tieteellisyydenkin keskellä harrastuksessa on säilynyt hauskuus ja ilo.

Vastuullisesti toimivat jäsenemme kirjaavat yhteiseen tietokantaan havaintoja, jotka hyödyttävät monipuolisesti nykyistä laajempaa sidosryhmien verkostoa. Seuramme on varteenotettava kumppani niin ympäristöviranomaisille, tutkijoille kuin erilaisille luonto- ja luonnonsuojelujärjestöille Suomessa ja Euroopassa. Asemamme antaa meille entistä paremmat mahdollisuudet saada suomalaisen perhosharrastajan ääni kuuluville ja huomioituksi.

Suunnitelma viisivuotiskaudeksi 2012–2016

PALVELUT JÄSENIILLE

■ kokous ja muu kokoontumistointa sekä nuorisotoiminta

Kokousten ohjelmaa muokataan sellaiseksi, että se houkuttelisi nykyistä enemmän jäseniä paikalle. Tämä on haasteellinen tehtävä, mutta siinä kuunnellaan jäsenistön mielipiteitä. Yksi kokeilu on jo tehty, jossa kokouksessa käsiteltiin joitakin vaikeahkoja lajeja tai lajiryhmiä ja osallistujat saivat tuoda omaa käsiteltyihin lajeihin liittyvää materiaalia määritettäväksi. Tämän tyyppistä toimintaa voidaan jatkosakin järjestää joidenkin kokouksien yhteydessä.

Kokouksien lisäksi voidaan resurssien puitteissa järjestää seuran toimistolla eri aihepiireihin liittyviä kerhoiltoja. Mikäli nähdään hyväksi, voidaan varsinaisia kokouspäiviä vähentää ja keskittää toimintaa muutamaan talvikaudella viikonloppuna yksipäiväisenä järjestettävään pidempään kokoustapahtumaan ja lisätä erilaisia kerhoiltoja.

Joka toinen vuosi järjestettävä ”Perhosharralli” pyritään pitämään aina eri puolilla eteläistä Suomea.

Perinteinen ”Hyönteisviikonloppu” järjestetään kaksipäiväisenä tapahtumana pääosin pääkaupunkiseudulla. Joka kolmas vuosi se pyritään järjestämään muualla eteläisessä Suomessa.

Seuran jäsenistö on ikääntynyt viime aikoina ja toiminnan yhtenä painopisteinä on tällä viisivuotiskaudella nuorison aktivoiminen. Satsausta nuorisotoimintaan jatketaan ja nuorisolle suunnattu kesäleiri on tarkoitus järjestää vuosittain. Seuran toimistolla järjestetään resurssien puitteissa vasta-alkajille suunnattuja kerhoiltoja, joissa käydään läpi perhoskeräilyn alkeita ja ohjataan harrastuksen pariin. Myös muuta jäsenistöä pyritään aktivoimaan mukaan nuorisotoiminnan pyörittämiseen. Paikalliskerhojen tekemä nuorisotyö on erittäin arvokasta ja sitä tuetaan resurssien mukaan myös taloudellisesti.

Perhoshavaintojen tekeminen ja havaintotietojen kirjaaminen sekä ilmoittaminen on tärkeä osa seuran toimintaa. Kertynyt havaintodata toimii myös eräänlaisena linkkinä mm. ympäristöviranomaisiin.

■ jäsenlehti Baptria, nettisivut sekä muu tiedotus

Julkaisumme Baptria kaipaa lisävoimia. Toimituskuntaan lisätään henkilöresursseja ja samalla lehden toimitus organisoitua uudelleen. Hallitus pyrkii omalta osaltaan aktivoimaan jutun tekijöitä ja puheenjohtajiston on nykyistä paremmin otettava vastuuta mm. pääkirjoitusten laatimisesta lehtemme.

Nettisivujen visuaalinen ilme on uusittu keväällä 2012. Samalla sisältöä on toisaalta karsittu ja toisaalta sitä tullaan lisäämään sisällöntuotannon resurssien puitteissa. Sivujen päivityksestä voidaan huolehtia aikaisempaa paremmin, koska sivut on rakennettu uudemmalla tekniikalla. Tämä mahdollistaa sivujen helpon päivityksen mistä tahansa. Sivuille luodaan kokoushistoria ja Baptrian historia sekä Suomen perhosia käsittelevä osio. Perhosia esittelevä sivusto säilyy entisenlaisena ja siihen tulee seuran sivuilta linkitys. Kaikki pysyvät dokumentit tallennetaan sivustoille ladattavaksi pdf-muotoisena.

■ kirjasto ja muut materiaaliset jäsenpalvelut

Seuran kirjasto järjestetään uudelleen ja luetteloidaan. Osa kirjaston niteistä on käsikirjastossa ja osaa voidaan lainata. Postitse tapahtuvaa kaukolainaus mahdollistetaan, jolloin voidaan paremmin palvella pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevaa jäsenistöä. Nykyisen puheenjohtajamme pitämä lehdistökirjasto toimitetaan kirjastoon.

■ tarvikewälitys

Seuralle jäänyt osa tarvikewälityksestä hoidetaan toimistosta käsin. Välitettäviä tarvikkeita voi ostaa suoraan käymällä seuran toimistolla, joka on auki viikoittain yhtenä päivänä, sekä tilaamalla tarvikkeita toimitettavaksi postitse.

■ jäsenkortti

Jäsenpalveluihin liittyen jäsenille toimitetaan vuosittain uudistettava jäsenkortti. Kortti toimitetaan jäsenille jäsenmaksun yhteydessä.

JÄSENEEN VELVOLLISUUDET

■ jäsenen vastuu omasta toiminnastaan

Jokainen jäsenemme on vastuussa omalla käyttäytymisellään siitä millaisena koko yhdistyksemme toiminta nähdään ulkopuolisten silmissä. Seura tekee kaikkensa, jotta jokainen jäsenemme on tietoinen oikeanlaisesta vastuullisesta harrastustavasta ja myös toimii sen mukaisesti.

■ perhoshavaintojen ilmoittaminen ja muu tiedonkeruu

Jäsenten tuottama perhoshavaintomateriaali on tärkein seuran ulospäin näkyvä toiminta. Havaintojen kerääminen ja niiden kokoaminen on merkittävä osa suhteiden ylläpitoa ympäristöviranomaisiin ja siksi sitä tulee pitää jokaisen jäsenemme perusvelvollisuutena.

Seura pyrkii edistämään kaikkien jäsentensä siirtymistä havaintojen ilmoittamiseen. Tarvittaessa jäsenistölle järjestetään ”Kuinka ilmoitan havaintoni” -kursseja, joilla opitaan yksinkertaisimmat niksit, tarvittava kalusto ja ohjelmat havaintojen ilmoittamista varten.

Seura jatkaa perhoshavaintojen keruuta tietokantaan ja pyrkii edistämään teknisiä ratkaisuja, jotta vanhojen havaintojen massasyöttö saataisiin mahdolliseksi. Seura jatkaa yhteistyötä Luonnontieteellisen keskusmuseon kanssa havaintotietokantojen kehittämiseksi ja niiden hyödyntämiseksi monipuolisemmin (mm. FINONTO-hanke).

Seura ottaa osaa jäsenistönsä avulla tunturiperhosseurantaan tulevinakin vuosina. Tähän seurantaan käytetään tarvittaessa myös taloudellisia resursseja. Valtakunnallisissa yöperhosseurannassa

Seuran jäsenet ovat mukana määrittäjinä avustaan ympäristöhallintoa ja mahdollista seurannan käynnissä pitämisen.

SEURA YHTEISKUNNAN OSANA

■ yhteistyö ympäristöviranomaisten, yliopistojen ja luontojärjestöjen kanssa

Seuramme kuuluu osana ympäristöviranomaisten, yliopistojen ja erilaisten luonto- ja luonnonsuojelujärjestöjen muodostamaa sidosryhmien verkostoa, johon se ylläpitää hyviä suhteita. Seura kokoaa ja välittää jäsenistön tuottamaa valtavaa määrää havaintotietoa ja muuta tietoa verkoston käyttöön. Tämän avulla syntyy tietokokonaisuuksia ja vuorovaikutussuhteita, joita voidaan hyödyntää niin luonnon- ja ympäristösuojelussa kuin tieteellisessä tutkimuksessa. Verkostoituminen vaatii myös työtä ja syö seuran resursseja, mutta tuo samalla kanavan, jota pitkin on mahdollista saada perhosharrastajan ääni kuulville ja huomioiduksi.

■ toiminta Euroopan mittakaavassa

Yhä enemmän perhosia koskevia päätöksiä tehdään Euroopan Unionin tasolla. Siksi seura on viime vuosina osallistunut myös eurooppalaiseen perhostensuojeluun ja on yksi Butterfly Conservation Europe:n perustajaorganisaatioista. BCE:n tarkoituksena on toimia kattoorganisaationa perhostensuojelussa Euroopassa Birdlife Internationalin tapaan ja pyrkii vaikuttamaan erityisesti EU:n yleiseurooppalaiseen lainsäädäntöön perhostensuojeluhankkeita maissa, joissa harrastus, lainsäädäntö ja suojelutilanne ei ole yhtä kehittyntä kuin Länsi-Euroopassa.

■ muu julkisuus

Seura edistää perhosten ja niiden harrastamisen tunnettuutta tarjoamalla asiantuntija-apua siihen liittyvän kirjallisuuden ja muun materiaalin julkaisussa. Tunnettuutta lisätään valmistamalla seurasta esite, jota jaetaan erilaisissa tilaisuuksissa seurasta kiinnostuneille.

Joulukuussa 2012 kuukausikokous järjestettiin Tieteiden talolla, Helsingin Kruununhaassa. Samaa paikkaa hyödynnetään myös kaudella 2013.

Aika muuttaa SPS:n kokoustoimintaa

Suomen Perhostutkijain Seura ry perustettiin 57 vuotta sitten. Keskeinen peruste oli saada aikaan kokoustoimintaa, joissa oli tilaisuus keskustella perhosista ja vain perhosista. Ennen tuota aikaa tuo keskustelu tapahtui yleisesti hyönteisiin keskittyneiden seurojen, Suomen Hyönteistieteellinen Seura ja Entomologiska Föreningen i Helsingfors, kokouksissa. Perhosten osalta keskustelu oli ajallisesti rajattua, koska myös muut hyönteisryhmät saivat noissa kokouksissa oman osansa.

Toiminta keskittyi pitkään kuukausikokouksiin

Kokoustoiminta oli SPS:n alkuajoista lähtien toiminnan perusta ja kokouksissa riitti kävijöitä. Jo aivan alkuaikoina kokouksissa oli läsnä 50 harrastajaa ja välillä enemmänkin. Seuran jäsenmäärän kasvessa myös kokouksissa kävijöiden määrä kasvoi ja saavutti huippunsa 1970-luvulla, jolloin kokouksissa oli läsnä parhaimmillaan yli 150 henkilöä, 70–80 läsnäolijaa oli ”normimäärä”. Perinteinen kokouspaikka, Eläinmuseon suuri luentosali, oli ääriään täynnä ja lisätuoleja – ja jakkaroitaa haettiin ahkeraan museon muista tiloista.

Vaikka 1970-luvun ennätyksiä ei rikkottukaan, niin kokouksissa käytiin ahkeraan myös 1980-luvulla ja vielä pitkälle 1990-luvullakin. Kokouksesta toiseen kävijöitä oli reilusti 50 henkilöä ja välillä päästiin yli 100 kävijän. Kuukausikokouksilla oli selvästi tilausta ja jäsenistö koki ne tarpeellisiksi. Mutta sitten 1990-luvun lopulla ja etenkin 2000-luvulla tilanne muuttui. Kokouksissa kävijöiden määrä laski voimakkaasti, vaikka tietyllä tapaa paradoksaalisesti samaan aikaan SPS:n jäsenmäärä kasvoi merkittävästi (1997 n. 700 jäsentä => 2012 n. 1 150 jäsentä).

”Aika ajoi perinteisen kokouksen ohi”

Moni aiemmista kokouksiin osallistumisen motiiveista katosi 2000-luvulla. Perinteiseen kokoukseen liittyneitä asioita, kuten tarvikkeiden hankintaa, harrastajien tapaamista ja määrittämisestä pystyttiin SPS:n toiminnan ja internetin kehittämisen ansiosta harrastamaan muutoinkin ja myös aiempaa tehokkaammin kuin perinteisten kuukausikokousten yhteydessä. Sosiaalinen harrastajatapaaminen siirtyi ja painottui huhtikuiseen hyönteisviikonloppuun, mutta myös syksyinen Hämeen-

linnan kokous alkoi toimia vähän samaan tapaan. Perinteisessä kuukauden toisen keskiviikon kokouksessa Helsingissä kävijämäärä vain väheni ja väheni vuosi toisensa perään. Tätä ei muuttanut hallituksen monet pohdinnat ja uudet ohjelmalliset ideat ja uudistukset. Laskeva trendi piti pintansa.

Toki entisen loistavan Eläinmuseon kokouspaikan katoaminen ja muuttaminen Viikin yliopistokampuksen kautta Tieteiden talon liikenteellisesti hankalampaan ympäristöön sekä työelämän tahdin jatkuva kiristyminen varmasti osaltaan vaikuttivat kehityskulkuun, mutta silti ne ehkä ennemminkin vain nopeuttivat väijäämätöntä. SPS:n kokoustoiminta oli suuremman ja perusteellisemmän remontin tarpeessa.

Uudet tuulet puhaltavat: ”perusharrastaja” ja ”maakunnat” mukaan toimintaan

Uusia linjauksia on tehty ja tavoitteita asetettu säilyttäen kokoustoiminnan ”helmet” eli hyönteisviikonloppu ja Hämeenlinnan kokous. Ne ovat selkeästi toimivia kokonaisuuksia, joten niihin ei ole syytä puuttua.

Edellä mainitut tapahtumat pois lukien melkein kaikki muu menee uusiksi. Varsinaisten kuukausikokousten määrää vähennetään neljään siten, että vuosikokoukset pidetään huhtikuussa hyönteisviikonloppuun yhteydessä sekä joulukuussa ainoana ”perinteisenä kuukausikokouksena”. Muita varsinaisia kuukausikokouksia ovat Hämeenlinnan kokous loka-marraskuun vaihteessa sekä helmi-maaliskuulla pidettävä kokous. Tämä jälkimmäinen kokous pidetään niin ikään lauantaina ja järjestetään myös usein Helsingin ulkopuolella.

OLIHETOMILL

Kuukausikokoustunnelmaa vuonna 2004, Helsingin eläinmuseolla.

Hämeenlinnan kokousten hyvien kokemusten perusteella siitä toivotaan kehittyvän ”toinen hämeenlinna”.

Kuukausikokousten rinnalle kehitetään uusi vapaamuotoisempi kokoustoimintamuoto, jonka työnimenä on otettu käyttöön ”kerhoilta” (parempaan nimeä saa ehdottaa!). Nämä voivat olla perinteisen kuukausikokouksen kaltaisia esitelmällöitä, määrittämispalvelutapahtumia, ”alkavien harrastajien opastustapahtumia”, yhteisiä maastoretkeä tai muita retkiä (esim. tulevan talven ohjattu tutustuminen Eläinmuseon hyönteiskokoelmiin). Kerhoilta ja voidaan järjestää myös missä päin Suomea tahansa ja myös ns. ”paikallisin voimin”.

Kerhoiltojen avulla on tarkoitus saada aiempaa paljon suurempi joukko jäseniä mukaan SPS:n aktiiviseen toimintaan. Aiemmin kokoustoiminta on painottunut (toisensuuntaisista pyrkimyksistä huolimatta) liian vahvasti ns. ”pro-harrastajien” toimintamuodoksi. Nyt aiempaa painokkaammin pyritään palvelemaan myös

”perusharrastajia”. ”Määrittämisspalveluilloihin” on täysin luvallista tuoda määritettäväksi ”yleisiä perusyökkösiä ja -mittareita”. Tällaisia määrittämisspalvelun käyttäjiä jopa erityisesti toivomme.

Kerhoiltoja ei myöskään ole tarkoitus suunnata pelkästään Helsingin seudulle. Erityisesti pyrimme suuntaamaan seuduille, jossa ei ole alueellista seuratoimintaa tai se on varsin niukkaa. Pohjanmaalla ”Pohjanmaan perhoskerho” on ollut loistava menestys ja sen ansiosta Etelä- ja Keski-Pohjanmaan perhosharrastus on ottanut monta askelta eteenpäin. Tämän innoittamana suuntaamme Kuopioon, jossa järjestämme lauantaina 23.3.2013 kerhoillan, johon pyrimme kokoamaan Savon, Pohjois-Karjalan, Kainuun ja miksei myös Keski-Suomen harrastajia.

Maastoretket ovat ehkä se kaikkein haastavin kerhoiltatyyppi, sillä säättämme pysty tilaamaan. Sään huomioiminen on kuitenkin väistämätöntä, koska liian huono sää yksinkertaisesti pilaa retken. Siksi huonon sään sattuessa suunniteltu

JARI KAITILA

Nuorisoleirit ja maastoretket erityisesti nuorille ja perhosharrastusta aloitteleville ovat mainio tapa saada ja jakaa neuvoja ja oppeja.

maastoretkeä perutaan tai siirretään varapäivälle. Lisäksi maastoretkeelle osallistuvien määrä joudutaan aina rajoittamaan johonkin, koska määräänsä enemmän perhosharrastajia ei yksinkertaisesti mahdu samalle pienelle alueelle. Haasteellisuudesta huolimatta kesäkaudella 2013 yritämme ja järjestämme 2–3 retkeä, joille pyritään rakentamaan kullekin oma teemansa.

TOIMINTAKALENTERI VUODELLE 2013

LAUANTAI 9.2.2013 (kellonaika avoin)

Vierailu LTKM:n eläinmuseoon (Pohjoinen Rautatiekatu 13, Helsinki) ja tutustuminen perhoskokoelmiin

Järjestetään ohjattuna retkenä ja osallistujamäärä on rajoitettu. Ensisijaisesti toivotaan osallistujiksi jäseniä, jotka eivät ole tutustuneet kokoelmiin uusituissa tiloissa. Etukäteisilmoittautuminen. Tarkempi ohjeistus ilmoittautumisesta ja muusta tammikuussa nettisivuilla (tai puhelimitse Jari Kaitila 050-586 8531).

LAUANTAI 2.3.2013 KLO 12.00

KUUKAUSIKOKOUS TAMPEREELLA UKK-INSTITUUTISSA

Kokouspaikalla on järjestetty ruokailu.

Ohjelma:

- Jari Kaitila: Parvekerysän yllätys: Miten Vantaan kerrostaloalueella voi esiintyä monia uhanalaisia ja/tai harvinaisia lajeja.
  - Risto Martikainen: Tampereen seudun suurperhosista
  - Simo Korpela: Havainnot lasisiipilajiparin *Synanthedon polaris* / *S. aurivillii* biologiasta (feromonit, toukat)
- Ohjelmaa täydennetään vielä yhdellä esityksellä.

TORSTAI 14.2.2013 KLO 18.30

KERHOILTA TIETEIDEN TALOLLA HELSINGISSÄ

- Jaakko Kullberg: Euroopan perhosia Afrikassa. Tutkimusretki Marokkoon.

LAUANTAI 23.3.2013 KERHOILTA KUOPIOSSA

(Paikka ja kellonaika ilmoitetaan jäsenkirjeessä sekä nettisivuilla)

- ”Puheenjohtajan kyselytuokio” eli keskustelu siitä, miten SPS voisi edistää enemmän harrastusmahdollisuuksia itäisessä Suomessa. SPS:n puolelta paikalla puheenjohtaja Reima Leinonen ja toiminnanjohtaja Jari Kaitila.
- Hannu Saarenmaa ja Reima Leinonen: Idänsiilikäs (*Borearctia menetriesii*), tulevan kesän kohdelaji.

Mitä nyt tiedetään, mihin pyritään ja miten voi osallistua?

- Ali Karhu: Katsaus Liperin perhoslajiston viimeaikaisiin muutoksiin.
- Määrittämisspalvelua ja muuta esiintulevaa.

LAUANTAI 6.4.2013 KLO 13.00

KERHOILTA TIETEIDEN TALOLLA HELSINGISSÄ

”Alkavien harrastajien päivät”

- Määrittämisspalvelua ja muuta opastusta (mm. perhosten levitys, pyydykset ja niiden käyttö, kirjallisuus, havainnointi ja valokuvaaminen, jne...)

20.–21.4.2013 HYÖNTEISVIIKONLOPPU HELSINGISSÄ

Ohjelma ja ilmoittautumisohteet tiedotetaan nettisivuilla ja jäsenkirjeessä.

LAUANTAI 26.10.2013 KLO 13.00

KUUKAUSIKOKOUS HÄMEENLINNASSA

STONE GALLERY LUNNIKIVELLÄ

KESKIVIIKKO 13.11.2013 KLO 18.30

KERHOILTA TIETEIDEN TALOLLA HELSINGISSÄ

- Katsaus ja keskustelu kauden 2013 kiinnostavista havainnoista

KESKIVIIKKO 11.12.2013 KLO 18.30

KUUKAUSIKOKOUS HELSINGISSÄ TIETEIDEN TALOLLA

Lisäksi maastokauden 2013 aikana järjestetään perinteinen nuorisoleiri sekä 2–3 maastoretkeä.

Kaikista tapahtumista tiedotetaan tarkemmin aina seuran nettisivuilla sekä jäsenlehti Baptriassakin sen ilmestyessä. Seuraa siis nettisivujamme www.perhostutkijainseura.fi.

Harrastajien havainnot ovat perhostutkimuksen ja suojelun perusta

Suomalaisella perhostutkimuksella on pitkä historia. Ensimmäiset Suomesta julkaistut perhoshavainnot ovat ajalta ennen kuin Carolus Linnaeus kehitti ja julkaisi ensimmäisen tieteellisen nimistönsä vuonna 1758. Esimerkiksi P. A. Gadd kuvasi Pirkkalan pitäjäkertomuksessaan 1747 mentykiitäjäksi (*Sphinx pinastri*) tunnistettavan havainnon ja I. Uddman taas kuvasi 1753 Lounais-Suomesta runsaat 20 tunnistettavaa perhoslajia mukana mm. pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) ja haaperhonen (*Limenitis populi*). Näissä julkaisuissa kyseisiä perhosia ei tietenkään nimetty, mutta Linnaeus hyödynsi näitä julkaisuja kuvatessaan lajeja 1758.

Näistä 1700-luvun vuosista suomalainen luonnontutkimus ja erityisesti perhostutkimus sai vahvan lähdön, joka on jatkunut käytännössä keskeytymättä siitä lähtien. 1800-luvulla luonnontutkimuksella oli suuri rooli suomalaisen identiteetin kehittämisessä ja tämä sysäsi myös perhos-

tutkimusta eteenpäin varsinkin vuosisadan jälkipuoliskolla. Viimeistään tuolloin alkoi myös yliopistojen ulkopuolella tapahtuva perhosharrastus.

1900-luvulla harrastajien rooli perhostutkimuksessa on koko ajan kasvanut. Perhosharrastuksen koordinointi tapahtuu seuratoiminnan kautta. Nykyisin valtaosa Suomessa raportoitavista perhoshavainnoista tehdään SPS:n jäsenten toimesta ja ilman näitä havaintoja tietämyksemme Suomen perhoslajistosta olisi huomattavasti alhaisemmalla tasolla. Julkisesta Hyönteistietokannasta löytyy tällä hetkellä n. 2 miljoonaa perhoshavaintoa, joiden perusteella käytännössä jokaisen Suomesta tavatun perhoslajin levinneisyydestä ja harvinaisuudesta saa suhteellisen totuudenmukaisen kuvan.

Jari Kaitila & Reima Leinonen

Perhosten suojeleminen perustuu havaintoihin

Luonnonsuojelun merkitys on kasvanut yhteiskunnassamme. Uhanalaisista lajeista on tullut osa lainsäädäntöämme. Ympäristöhallinnolla on velvoite seurata lajistomme kantojen kehitystä ja pyrkiä estämään lajistomme köyhtyminen. Läheskään kaikkien lajien ja lajiryhmien kohdalla ympäristöhallinnolla ei kuitenkaan itsellään ole riittäviä voimavaroja huolehtia tuosta velvoitteesta. Tämän seurauksena ympäristöhallinnossa on valittu strategia, jossa asioita pyritään tekemään yhteistyössä muiden toimijoiden esim. harrastajien kanssa. Osana tätä strategiaa ympäristöhallinnon avuksi on ministeriön

päätöksellä perustettu eliötyöryhmiä, joiden jäseniksi on pyydetty sekä ympäristöhallinnossa ja yliopistoissa työskenteleviä tutkijoita sekä pitkälle edenneitä harrastajia.

Perhosten kohdalla eliötyöryhmän on vuodesta 1999 alkaen muodostanut SPS:n ja ympäristöhallinnon yhteistyöelin perhostensuojelutoimikunta. Ennen tätä eliötyöryhmänä toimi vuonna 1990 perustettu WWF:n perhostyöryhmä, joka yhdistettiin perhostensuojelutoimikunnan kanssa.

Toiminnassaan perhostensuojelutoimikunta on keskittynyt uhanalaisarviointien tekoon sekä kartoittanut perhosten lajistokeskittymiä ja yksittäisten uhanalaisten tai erityisesti suojeltavaksi luokiteltujen perhoslajien esiintymiä ympäri Suomea. Jä-

senten keräämiä havaintotietoja on käytetty uhanalaisarviointeihin ja direktiivilajien osalta kansalliseen raportointiin EU:lle.

LAUHAN antamat uudet tehtävät

Ympäristöministeriö on asettanut lajin uhanalaisuuden arviointia ja seurantaan edistävän pysyvän ohjausryhmän (LAUHA), jonka tehtäväksi on asetettu ohjata, kehittää ja valvoa eliötyöryhmissä tehtävää työtä. Eliötyöryhmät toimivat luonnonsuojeluhallinnon apuna lajisuojelutyössä. Ensimmäiseksi tehtäväksi on määriteltävä lajien uhanalaisuuden arviointi ja uhanalaisten lajien suojeleminen edistäminen.

Tavoitteena on myös lisätä tietoa ja tietoisuutta lajistosta yleensä, lajien esiintymisestä sekä niiden ekologiasta. Lisäksi työryhmät edistävät tutkijoiden, hallinnon ja harrastajien välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua. Työryhmien tehtävät voidaan jakaa neljään kokonaisuuteen:

1. Lajien uhanalaisuuden arviointi eli arvioinnin toteuttaminen ja dokumentointi LAUHA:n ohjauksessa kymmenen vuoden jaksoissa. Tässä osuudessa olemme parantaneet koko ajan arvioinnin kattavuutta keskittyen huonosti tunnettuihin lajeihin, yleisiä lajeja kuitenkin unohtamatta.

2. Tiedon kokoaminen ja ajantasaisen havaintotiedon tuottaminen suojelutyötä ja uhanalaisuusarvioiteja varten. Tässä olemme seurana lisänneet koko ajan tietokantaan vuosittain tulevien havaintojen määrää, mikä mahdollistaa maamme lajistossa mahdollisesti tapahtuvien muutosten luotettavamman arvioinnin.

3. Lajiryhmän suojelun asiantuntijana toimiminen eli avustaminen lajisuojelun toimintaohjelman toteuttamisessa. Tämän tavoitteen toteuttamisessa näkyvät selvimmän rajalliset resurssit, mistä johtuen pysytymme hoitamaan tätä tehtävää vain akuuteimpien uhanalaisten lajien kohdalla.

4. Lajien suojelun ja harrastuksen edistäminen eli tärkeiden esiintymien ja elinympäristöjen suojelun ja hoidon edistäminen. Harrastuksen edistämiseksi voidaan mainita jäsenlehtemme Baptria, uusittavana olevat nettisivumme, nuorisoleiri ja vuosittainen ”hyönteisviikonloppu”. SPS:n yhdessä Suomen Hyönteistieteellisen Seuran ja Helsingin Hyönteistieteellisen Yhdistyksen kanssa omistama Hyönteistarvike Tibiale Oy on välittänyt käytännössä ainoana toimijana hyönteisharrastustarvikkeita harrastajille. Lisäksi Tibiale on kustantanut tai on kustantamassa useita puutteellisesti tunnettujen hyönteisryhmien määräysoppaita. Lisäksi seuramme on ansiokkaasti pitänyt yhteyttä ulkomaisiin tutkijoihin ja asiantuntijoihin.

Kuten edellä on esitetty, annettu tehtäväkenttä on laajempi kuin suojelutoimikunnan ”perinteinen toimintakenttä”. Suojelutoimikunnan kuormittaminen uusilla tehtävillä ei ole perusteltua, minkä seurauksena uusiin haasteisiin pyritään vastaamaan aiempaa laajemmalla joukolla. Suojelutoimikunta keskittyy jatkossakin ydintoimintaansa ja uudet toiminta-alueet toteutetaan niissä seuran osissa, joihin ne luontevimmin soveltuvat. Tämä edellyttää tietenkin, että ympäristöhallinto myöntää riittävät toteuttamisresurssit.

Yöllä valolle tulevien perhosten havainnointi sekä laji- ja yksilömäärätietojen kirjaaminen on yksi tärkeistä menetelmistä kattavien lajistotietojen selvittämiseksi ja sitä kautta mm. uhanalaisuusarviointien tekemisessä. Kuvassa heinäkuun lajistoa Porvoon Pellingissä.

11.12.2012

Kahden miljoonan havainnon raja paukkui

Hyönteistietokannassa on nyt yli 2 miljoonaa perhoshavaintoa. Hieno saavutus, josta iso kiitos talkoisiin osallistujille sekä tietenkin Matti Virtalalle, joka ansiokkaasti on jaksanut ylläpitää ja kehittää tietokantaa.

Seuran arkistossa olevia vanhempiä tiedostoja on vähitellen siirretty tietokantaan. Väistämättä, tai vähintäänkin ilman kohtuuttoman suurta työtä, vanhojen havaintojen siirto tuo tietokantaan päällekkäisiä havaintoilmoituksia. Vastapainona tietokanta on täydentynyt tai täydentyy niin, että käytännössä lähes jokaisen lajin kohdalla tietokanta antaa realistisen kuvan lajin esiintymisestä ja harvinaisuudesta Suomessa. Tietokannan luotettavuuden kannalta huomioitavaa on, että tietokannan ”moderaattorit” eivät voi poistaa virheellisiä tai epäilyttäviä havaintoja. Siirto tarkistuslistalle on tällä hetkellä ainoa toimenpide, mitä tällaisille havainnoille voidaan tehdä.

Ns. ”tunnetun esiintymisalueen ulkopuolella” olevat havainnot siirtyvät automaattisesti tarkistuslistalle. Nämä havainnot arvioidaan yhdellä kertaa keväällä ja luotettaviksi osoittautuvat havainnot poistuvat tällöin tarkistuslistalta. Arvioinnin yhteydessä lajien ”tunnetut esiintymisalueet” päivitetään makrojen osalta keväällä 2013. Mikrolajistolle luodaan vastaavat raja-arvot ja tarkistuskäytäntö otetaan käyttöön havainnointikaudella 2013.

Ilman koordinaatteja ilmoitetut havainnot joutuvat myös automaattisesti tarkistuslistalle. Näiden poistuminen tarkistuslistalta edellyttää, että ilmoittaja itse lisää havaintoihin koordinaatit. Tietokannan salaustoimintoja soveltamalla ulkopuoliset eivät pysty näkemään tarkkoja paikkatietoja.

PRIORISOINTILISTA:

Mitä havaintoja "pitäisi" ilmoittaa — ja millä tarkkuudella

1 Maalle uudet lajit ja hävinneiksi arvioidut lajit:

Toivottava ilmoitustarkkuus maalle uusilla lajeilla vähintään kilometrin tarkkuudella ja hävinneillä lajeilla 100 metrin tarkkuudella.

2 Uhanalaiset (luokitukset CR-EN-VU) ja EU:n direktiivilajit:

Ehdottoman tärkeää on ilmoittaa kaikki uudet esiintymähavainnot. Tunnetuista esiintymiltä tehtyjen havaintojen merkitystä ei pidä väheksyä, sillä nämä havainnot mahdollistavat esiintymien seurantaan liittyvän tavoitteen toteutumisen. Havainnot näistä lajeista on toivottavaa ilmoittaa sadan metrin tarkkuudella. Kesän tiedot pyydetään ilmoittamaan ja tallentamaan tietokantaan mahdollisuuksien mukaan seuraavan talven aikana.

3a Harvinaiset lajit:

Käsittää sekä valtakunnallisesti että alueellisesti harvinaiset lajit. Toivottava ilmoitustarkkuus vähintään kilometrin tarkkuudella.

3b Taantuvat lajit ja seurantalajit:

Näillä tarkoitetaan erityisesti pohjoiseen potentiaalisesti vetäytyviä "Lapin lajeja", boreaalisen metsän lajeja (esim. *Entephria caesiata*) ja suolajeja. Toivottava ilmoitus-

tarkkuus vähintään kilometrin tarkkuudella.

3C Silmälläpidettävät lajit (luokitus NT):

Toivottava ilmoitustarkkuus vähintään kilometrin tarkkuudella, mieluummin 100 metrin tarkkuudella.

4 Pyydyshavainnot:

Kloroformia ja tetrakloorietaania saa käyttää pyydyksissä vain tutkimustoiminnassa. Osallistuminen seuran koordinoimaan kartoitustoimintaan edellyttää minimissään vuosittaisen, paikkakohtaisen lajilistan ilmoittamista. Ilmoitustarkkuus vähintään kymppiruutu, mieluummin tarkempi (kilometri tai 100 metriä).

5 Muut havainnot:

Ilmoitustarkkuus vähintään kymppiruutu, mieluummin tarkempi (kilometri tai 100 metriä).

Havaintoilmoituksissa voi käyttää joko KJ:n yhtenäiskoordinaatistoa tai EU-REF-koordinaatistoa (ETRS-TM35FIN-tasokoordinaatit), jolloin jälkimmäiseen koordinaattiin (itä-länsi-suuntainen) tulee lisätä ensimmäiseksi numeroksi 8. Koordinaatteja voi hakea esim. Karttapaikan sivuilta (<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/kartanhaku/osoitehaku.html?lang=>).

Uhanalaiset lajit löytyvät vastaavasti <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=370880&lan=fi&clan=fi>. Salaustoimintoja käyttämällä voit estää ulkopuolisia näkemästä tarkkoja paikkatietoja.

Ilmoituksia voi tehdä milloin tahansa. Suositeltavaa olisi, että päättyneen ha-

vaintokauden havainnot ilmoitettaisiin viimeistään seuraavan helmikuun loppuun mennessä. Muista kuitenkin jättää päiväperhosseurantailmoitukset havaintokauden marraskuun loppuun ja tunturiperhosseurantailmoitukset syyskuun loppuun mennessä.

Periaatteessa kaikkien havaintojen ilmoittaminen on tavoitteellista. Koska perhoshavaintojen määrä on monilla valtava ja aikaa rajoitetusti, niin tuosta tavoitteesta joudutaan käytännössä tinkimään. Priorisointilista on tehty harrastajan avuksi. Tavoitteena on mahdollisimman tehokas ajankäyttö ja vähintään olennaisempien havaintotietojen tallentaminen tietokantaan.

INFO

Hyönteistietokantaa voi tällä hetkellä käyttää seuraavien osoitteiden kautta:

1. <http://hyonteiset.luomus.fi/insects/main/EntDatabase.html>
– alkuperäinen sovellus.

2. <http://hyonteiset.luomus.fi/entdatabase/>
– uudempi versio. Tätä suositellaan käytettäväksi, koska se toimii monilta osin paremmin kuin alkuperäinen versio. (linkit 1 ja 2 löytyvät myös täältä)

3. <http://wibe.ath.cx/entdatabase4/Database.html>
– uusin versio. Käyttöliittymä on tehty kokonaan JavaScriptillä ja sen voi ajaa suoraan omalta koneeltaan.

Havaintoja 'pohjoiseen vetäytyvien', soiden ja boreaalisten metsien lajeista toivotaan koko Suomen alueelta ja erityisesti Etelä-Suomesta.

ILMOITUS

Seuran hallitus on luovuttanut LT Petri Vainiolle Turun yliopistosta jäsenten osoitetiedot käyttöön hänen tehdessään tutkimusta "suomalaisten perhostutkijoiden liuotinasenteet ja altistuminen". Yhteystietoihin ja osoitelistaan pääsee tutkijoista käsiksi vain Petri

Vainio tätä tutkimusta varten. Liuotinasennetutkimus tehdään kyse-lylomakkeiden avulla, jonka jälkeen vapaaehtoisesti ilmoittautuvalle valikoidulle kohderyhmälle suoritetaan altistumismittauksia virtsasta ja verestä. Toivomme aktiivista osallistumista, mikä on meidän kaikkien parhaaksi.

– Puheenjohtajanne Reima Leinonen

INFO

Perhostensuojelutoimikunta

(”SUTO”) perustettiin SPS:n ja ympäristöhallinnon yhteisenä eliötöryhmänä vuonna 1999. Nykyiseen perhostensuojelutoimikuntaan kuuluvat Erkki Laasonen (puheenjohtaja), Hannu Koski (sihteeri), Petri Hirvonen, Jari-Pekka Kaitila, Reima Leinonen, Kari Nupponen, Juha Pöyry, Tatu Sallinen ja Panu Välimäki.

Havaintokauden 2012 aikana suojelutoimikunta selvitytti seuraavien lajien esiintymien tilaa: *Stigmella lonicerarum* (kuusamakääpiökoi; Pirkanmaa ja Heinola), *Perittia obscurepunctella* (Heinola), *Tebenna bjerkan-drella* (Etelä-Pohjanmaa), *Prochoreutis solaris* (luhtatuiekekoi; Virolahti), *Bembecia ichneumoniformis* (juurilasiipi; Nauvo) ja *Borearctia menetriesii* (idänsiilikäs; Kuhmo). Lisäksi selvitettiin paahdelajistopotentiaalia Valkeiskankaalla (Pohjois-Savo) sekä avustettiin tunturiperhosseurannan koordinaattorin matkakuluissa. Merkittävimpiä positiivisia tuloksia näissä selvityksissä olivat *Stigmella lonicerarum*-kääpiökoin esiintymisen varmistuminen edelleen Nokian 1990-luvulta tunnetulla esiintymällä sekä *Perittia obscurepunctella*-hitukoin esiintyminen edelleen Heinolan alueella. Huolestuttavaa oli, että *Prochoreutis solaris*-tuiekekoita ei löytynyt Virolahden tunnetulta esiintymältä. Mahdollisesti syynä oli maastotöiden viivästyminen heikkojen sääolojen takia liian myöhäiseen ajankohtaan. Lajia ei ole parin viime vuoden selvityksissä havaittu miltään tunnetulta esiintymältä Suomessa.

REIMA LEINONEN

REIMA LEINONEN

Suojelutoimikunnan toiminta on jatkunut tiiviinä koko 2000-luvun ajan.

Yläkuvassa talkooryhmää Haminan valleilla ja vasemmalla toimikunnan perhoskurssi Paimion perinnemaisemassa vuonna 2003.

Viime vuosina uhanalaisten tai suojeltavien perhoslajien suhteen muun muassa paahdeympäristöjen merkitys on vahvistunut: vuonna 2012 paahdelajiston tilaa tutkittiin Pohjois-Savon Valkeiskankaalla, missä elää esimerkiksi ajuruoholaji nunnakirjokoisia (*Pyrausta cingulatus*).

Luhtatuiekekoin (*Prochoreutis solaris*) esiintymisen tilaa tutkittiin vuorostaan Virolahdella. Lajia ei vuonna 2012 löydetty, vaikka elinympäristössä toukan ravintokasvi luhtavuohennokka on edelleen melko runsas. (kuva alla)

REIMA LEINONEN

Nunnakirjokoisia

JARI KAITILA

Nuorisoleirillä yötä päivää perhosten perässä

Teksti: Timo Leponiemi

Kuvat: Timo Leponiemi & Jari Kaitila, perhoskuvat Timo Lehto

Kokemukset leireillä voivat olla ikimuistoisia. Kuvassa viritellään valopyydystä.

Nuorten opastaminen hyönteisten ja luonnon pariin laajemminkin on perhosharrastuksen tulevaisuuden kulmakiviä. Suomen Perhostukijain Seuran kesäiset nuorisoleirit ovat olleet mainio paikka saada ja jakaa niin neuvoja kuin opiakin perhosharrastuksen alkutai-paleella oleville nuorille.

Moni nuori saa perhosharrastuksensa alkunostukseen apua omilta vanhemmiltaan. Ilman kokeneempien harrastajien apua ja ohjausta perusasioihinkin voi jäädä parannettavaa tai harrastus hiipuu kokonaan. Leireillä saatu opastus ja kannustus antavat uutta potkua harrastukseen.

SPS:n toiminnanjohtaja Jari-Pekka Kaitila näkee leirien edistävän selvästi nuorten taitoja.

– Osa on ollut leireillä aiemminkin ja sen huomaa. Vuoden aikana on menty to-

della paljon eteenpäin. Esimerkiksi levitystaidoissa on edistytty ja perhosten käsitteily on parantunut paljon. Nämä leirit ovat koko perhosharrastuksen kannalta loistava juttu.

– Nuorisoleireillä perhoset ovat innostaneet nuoria jopa niin, että yöt ovat jatkuneet pitkälle aamuun. Silti nuoret ovat olleet aamulla ylhäällä jo silloin, kun me vanhemmat olemme vasta heränneet, kuvailee Kaitila.

Ei mitään juoksukilpailua

– Usein nuorten into on niin kova, että maastossa mennään vähän liiankin lujaa. Silloin ei huomata kaikkea. Perhosten etsiminen ei ole juoksukilpailua. Maastossa pitää oppia liikkumaan riittävän hitaasti. Hitaammassa vauhdissa ehtii huomata paljon enemmän, opastaa Kaitila.

– Toisaalta nuorilla on tarkat silmät. Esimerkiksi savonlinalainen Mikko Repo löysi *Sesia melanocephala* -lasisiiven hämähäkin verkosta. Se on sellainen laji, jonka vain harva on löytänyt aikuiseuna!

– Päivällä olemme liikkuneet haavien kanssa, mutta on meillä käytössä pyydyksiäkin. Näillä leireillä olemme opetelleet muun muassa perhosten levittämistä ja havaintojen tallentamista tietokantaan.

Kaitila uskoo perhosharrastuksen tulevaisuuteen. Nuorten into näyttää olevan niin kova ja kiinnostus niin syvää, että he tuskin jättävät harrastusta.

Vaikka tänä päivänä perhoskirjallisuutta ja muita määrityslähteitä on paljon enemmän kuin takavuosina, lajituntomerkkien opettelu vaatii kärsivällisyyttä.

– Kuvista ja kirjoista tunnistaminen voi olla vaikeaa. Sen sijaan, jos tunnistamiseen saa apua pidemmälle ehtineeltä harrastajalta, hän voi neuvoa tärkeimmät tunto-merkit ja näyttää läheisten lajien ratkaisevat erot. Sen jälkeen lajit on paljon helpompi muistaa ja tunnistaa ne myöhemminkin.

Kärsänirkko ja noitanirkko

Yhdeksänvuotias Eero Alanen Seinäjoelta preparoi leirillä ensimmäistä kärsänirkkoaan (*Pterostoma palpinum*).

– Olin täällä viime vuonnakin. Levitykseen olen saanut lisää taitoja, mutta lajeja en tunne vielä kovin hyvin. Kärsänirkkoakaan en tuntenut ennen tätä. Nyt varmaan tunnen sen jatkossakin.

Edellisenä yönä Eero oli valvonut kahteen saakka. Nukkumaan hän lupasi tulla vasta, kun olisi saanut kiitäjän tai kehräjän. Turhaan ei Eero lopulta valvonut, kun

Kärsänirkko

mäntykiitäjä (*Sphinx pinastri*) tuli valolle. Perhosharrastuksen Eero aloitti kolme vuotta sitten, kun samalla kadulla asunut Saku Mäki-Ikola innosti mukaan. 14-vuotiaan Sakun sai puolestaan innostumaan paapalla olleet perhoset.

Leirillä Saku prässäsi noitanirkkoa (*Stauropus fagi*). Valorysästä tullut laji oli hänelle uusi laji.

– Paras tältä leiriltä on varmaan tämä noitanirkko. Levittäminen on helppoa, kun osaa. Leirillä on kivaa, kun täällä saa valvoa pitkään.

”En tule nukkumaan ennen kuin olen saanut kiitäjän tai kehräjän” –Eero

Isän ja pojan yhteinen harrastus

Kymmenvuotias Jonne Nieminen Sipoosta osallistui nuorisoleirille isänsä Jukan kanssa.

– Me olemme ensimmäistä kertaa leirillä. Molemmat olemme innokkaita harrastajia, mutta poika vetänee voiton innokkuudessa, arveli isä-Jukka.

– Itse olen kerännyt junnuna omatoimisesti. Kun poika tuli siihen ikään, että hän innostui, olen tehnyt välineitä ja olemme lähteneet pyydystämään. Tibialen myyntipiste on lähellä työpaikkaani, joten sieltä olen ostanut välineitä. Sieltä sain tietoa tästä leiristäkin.

– Omassa harrastuksessani oli 30 vuoden tauko. Kun kaverit lopettivat, kukaan ei ollut innostamassa. Jos olisi ollut tällai-

Noitanirkko.

nen innokas yhteisö, harrastukseni olisi voinut säilyä. Nyt me keräämme yhteistä kokoelmaa pojalle.

Jukka Nieminen myöntää, että esimerkiksi perhosten levitykseen hänellä oli omatoimisia menetelmiä.

– Täällä oppii tekemään senkin asian oikein. Parhaat neuvot liittyvätkin juuri levittämiseen pelkkien neulojen avulla. Itse tuli käytettyä apuna kaikenlaisia painoja.

Niemiset ovat keränneet perhosia lakanan ja valon avulla, mutta rysiä ei ole ollut käytössä.

– Harkittavaksi tulee, voisiko sellaisen johonkin laittaa. Kesälomalla tulee varmasti kerättyä perhosia. Yöpyyntiin voitulla kotoa joitain rajoituksia, mutta kyllä sitäkin varmaan kokeillaan.

– Perhostenkeräily on meille molemmille sellainen kiva juttu. Suomessa meillä ei ole suunnitelmissa mitään reissuja, mutta jos joku etelänmatka tehdään, niin sitten yhtenä kriteerinä tulee, että siellä saa pyydystää ja että siellä on lajistoa.

Yksi Jonnen nuorisoleirillä saamista hienoista lajeista oli isomittari (*Geometra papilionaria*).

– Olin tien varressa, kun siellä lenteli joku harmaalta näyttävä perhonen. Se olikin isomittari. Paras saalis on ritariperhonen (*Papilio machaon*). Lajeja en ole laskenut, mutta on niitä kymmenkunta. Aion yrittää haapaperhosta (*Limenitis populi*) ja kaikkea mitä eteen tulee. Perhostenkeräily on mukavaa, tuumaili Jonne levittäessään

Mäntykiitäjä.

Ninna Nokialta.

saaliiksi saatua isomittaria.

Niemiset eivät ole omia parhaita lajeja arvioineet vaihtopisteiden mukaan.

– Meillä on ollut ennemminkin niin, että mitä isompi laji, sen mukavampi. Ritari-perhosta ja haapaperhosta on kovasti metsästeltä ja yöllä on joitain kiittäjiä saatu. Uusia lajeja on täältäkin tullut, Jukka Nieminen toteaa.

Perhosharrastus sopii tytöillekin

Nokialainen yhdeksänvuotias Ninna Jaakkola osallistui leirille yhdessä isänsä ja ka-

verinsa, hämeenkyröläisen Aleksin Kukkulan kanssa.

– Melkein aina me mennään isän kanssa yhdessä. Nokialla ja Tampereellakin on käyty monessa paikassa. Isä on harrastanut hyönteisiä.

– Kyllä tää sopii tytöillekin. Perhosia on kiva levittää. Mä tunnen jo pari lajia. Oma haavi on ostettu. Leirillä on kiva, kun saa ottaa hyönteisiä kiinni ja liikkua vapaasti. Toki kotonakin saa. Muutkin tällä leirillä on tosi innokkaita, Ninna tuumaili.

Nuorisoleirillä apuohjaajana toiminut Matias Mustonen sanoo, että nuoria on mukava ohjata.

– Itse en niin paljon perhosista tiedä, mutta yritän innostaa nuoria muihin hyönteislahkoihin, esimerkiksi kovakuoriaisiin ja luteisiin. Haavin pohjalta löytyy kaikenlaista.

– Perhoset on vain pieni osa siitä hyönteismäärästä mitä pihaltakin löytyy. Leirin aikanakin on löytynyt useita kymmeniä ludelajeja, joten tutkittavaa riittää myös kotona, sanoi Matias Mustonen.

”Oma nuoruus tulee mieleen”

Leirin ohjaajana toiminut Ari Uusimäki sanoo oman nuoruuden tulevan mieleen, kun katsoo nuoria innokkaina perhosten perässä.

– Mieleen palautuu se, kun itse sai ensimmäiset kiittäjät ja kehrääjät. Hienoa oli olla todistamassa muun muassa sitä, kun leirillä Tuomas Mylläri sai ensimmäisen haapaperhosensa. Siitä nauttii itsekin.

– Nämä nuoret ovat kaikki kiinnostuneita luonnosta ja sen ihmeistä. Tällaisen ryhmän vetäminen on helppoa, kun tämä on hyvin pitkälti itseohjautuvaa.

Uusimäki vakuuttaa, että jokaisella vähänkin perhosia harrastaneella on paljon annettavaa nuorille harrastajaluille. Siinä ohessa oppii itsekin.

– Kun itse keskittyy pitkälti pyydyspyyntiin, tämä on raikas tuulahdus nuoruuteen, sekä aktiivihavainnoinnin merkitykseen ja tärkeyteen.

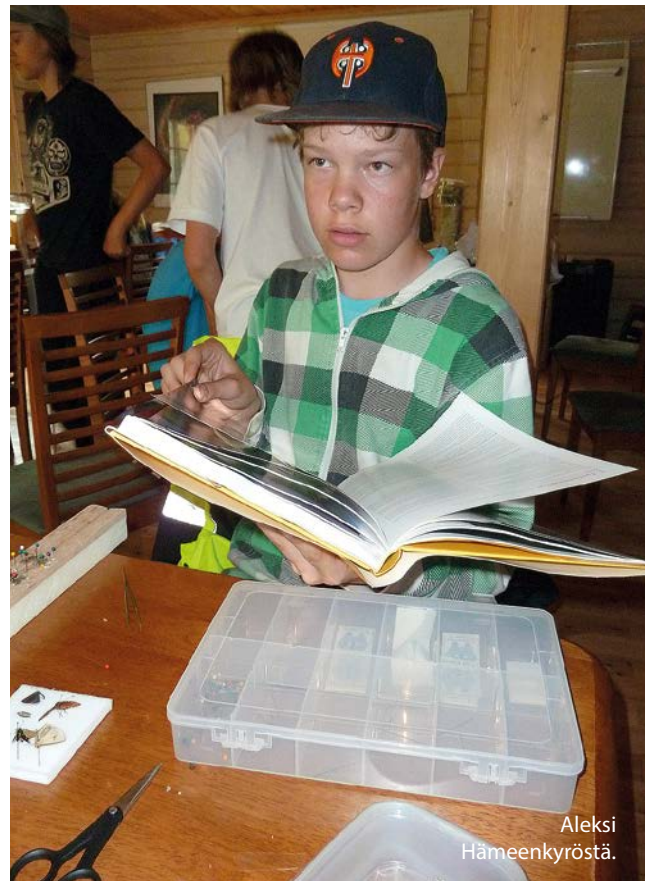
– Nuorena kannattaakin keskittyä aktiivipyyntiin. Siinä oppii näkemään, miten perhoset käyttäytyvät, millaisissa paikoissa ne lentävät ja mihin aikaan. Sekin kannattaa muistaa, että koululaiset ehtivät pitkän kesäloman aikana katsomaan päiväperhosia paljon paremmin kuin töissä käyvät.

Ari Uusimäki pitää hyvänä myös sitä, että leirillä on mukana monen eri hyönteisryhmän osajia.

– Täällä on katsottu perhosten lisäksi monia muitakin hyönteisiä, kuten luteita ja kovakuoriaisia.

Tuomas Jurvasta.

Aleksin Hämeenkyröstä.

Yhteistyötä URSA:n kanssa

SPS:n nuorisoleirit on tähän asti järjestetty tähtitieteellisen yhdistyksen URSA:n havaintokeskuksessa Artjärvellä Päijät-Hämeessä (6736:457). Ursan taholta leiriä isännöivä Hannu Määttänen katsoo, että noin 12 nuoren leiri on määrältään juuri optimaalinen Artjärven havaintokeskuksessa. Ursalaiset käyttävät paikkaa ahkerasti varsinkin talvikaudella, jolloin lähes joka viikonloppu on varattu. Vapaita aikoja on yleensä vain kesällä.

– Tämä olisi ihanteellinen paikka monelle muullekin harrastustoiminnalle, mutta yleishyödyllisenä yhdistyksenä Urssa ei voi vuokrata sitä kaupallisesti. Yhdistysten yhteistyö onnistuu paremmin ja

se onkin tärkeää.

– Niin me kuin perhosseurakin tekevät nuorisotyötä ja meille molemmille luonto on yhteinen mielenkiinnon kohde. Me katsomme yleensä ylempäs ja perhosharastajat vähän alemmas. Jos joku on kiinnostunut taivaan tapahtumista, minä voin kertoa niistä, lupaili itsekkin hämähäkeistä kiinnostunut Hannu Määttänen.

Artjärvelläkin mielenkiintoisia lajeja

Vaikka Artjärven paikka sijaitsee kuivala mäellä, siellä on tehty runsaasti mielenkiintoisia havaintoja.

– Monet lajit nousevat tänne mäelle ylös lentämään ja esimerkiksi haapalajeis-

ta iltayökköset (*Acronicta*) ovat runsaita, kun paikalla kasvaa paljon pieniä haavan-
taimia. Lajisto on yllättävän monipuoli-
nen, vakuuttaa Ari Uusimäki.

– Merkittäviä nuorisoleirillä tehtyjä havaintoja ovat olleet muun muassa uhanalaisen sumuvirnayökkösen (*Lygophila viciae*) uuden populaation löytyminen. Laavionsuolta löytyi niin ikään uhanalainen kihokkisulkanen (*Buckleria paludum*). Myös tummakirjosiipi (*Pyrgus alveus*) lentelee Artjärvellä, luettelee SPS:n toiminnanjohtaja Jari-Pekka Kaitila.

– Kolmen nuorisoleirin jälkeen lajilista on jo aika pitkä. Kun täällä on mukana nuoria eri puolilta Suomea, melkein jokaiselle on leirien aikana löytynyt uusia lajeja.

Artjärven kuivahkolamäellä perhoslajisto on yllättävän monipuolista. Melkein jokainen leiriläinen onkin löytänyt itselleen uusia lajeja. Kiinnostuneena on ollut URSA:n havaintokeskus.

Baptriassa aloittaa uusi juttusarja "Ammattina perhoset", jossa eri alojen ammattilaiset kertovat perhosiin liittyvästä työstään. Sarjan avaa useimmille tuttu henkilö toimistolta ja perhosviikonlopuista, Suomen Perhostutkijain Seuran toiminnanjohtaja Jari Kaitila.

1. Kuka olet, mitä töitä teet ja missä?

Jari Kaitila, SPS:n toiminnanjohtaja.

2. Mitä kaikkea työhösi kuuluu?

Mitkä ovat työtehtäväsi?

Tähän mahdotonta vastata lyhyesti, koska työ on hyvin monitahoista. Puhelinvastaaaja, hallintoasioiden hoitaja ja "kaikkien Seuran toimijoiden varamies" lienevät helpoimmin kuvattavia asioita, mutta vain osa työnkuvasta. Hyvin suuri osa työnkuvaa on myös erilaisten asioiden suunnittelu ja ohjaus niin Seuran sisällä kuin sidosryhmien kanssa. Olen jollain tavalla mukana melkein kaikessa mitä Seurassa tapahtuu tai mitä Seura tekee ulospäin.

3. Kuinka päädyit työhösi?

Varsin sattumalta. Lankialan perinnön myötä Seura linjasi asioita uusiksi ja perusti toiminnanohjaajan toimen, jossa tehtävänä oli kehittää Seuran toimintoja sekä nostaa Seuran yleistä painoarvoa yhteiskunnallisena toimijana perhosiin liittyvien asioiden osalta. Itselläni ei ollut tuolloin vakituista työtä, joten tämä oli yksi mahdollisuus.

4. Kuinka kauan olet harrastanut perhosia ja onko sinulla jotain erityistä kohderyhmää perhosissa?

Perhosia olen harrastanut reilut 40 vuotta, pienestä iästä asti. Mikrot koen makroja mielenkiintoisemmiksi, koska niiden elintavat ovat keskimäärin yksiselitteisempiä. Niiden avulla on helpompi hahmottaa lajien elinympäristövaatimuksia ja sitä kautta ymmärtää luonnon toimintamalleja.

5. Mikä on koulutuksesi ja onko samantasoinen/ -lainen koulutus vaatimuksena työhösi?

Itse pitäisin koulutustaustaa tärkeämpänä sitä, että on vahva perhosharrastustausta sekä on toiminut aktiivisesti vapaaehtoisjärjestössä (ei välttämättä SPS). Toki työkokemuksesta ja yliopisto-opinnoista on hyötyä (biologia varmaan optimaalisin, mutta moni muukin ala käy). Itselläni ei esimerkiksi ole takana päiväakkään biologian opintoja, vaan opintoni ovat kemian puolelta.

6. Mistä tiedoista tai taidoista sinulle on ollut eniten hyötyä työssäsi?

Pitkä perhosharrastustausta ja sen kautta saatu monenlainen oppi on usein asioiden perusta. Toisaalta koen myös aiemmista opettajatehtävistä olleen paljon hyötyä, sillä samoja "manipulointikeinoja" tarvitaan myös vapaaehtoistyötä johdattaessa.

7. Mitkä ovat työsi parhaat puolet?

Joustavuus. Pääosin työ on varsin itsenäistä ja voin pitkälti itse päättää, milloin työskentelen. Työtehtävät ovat varsin vaihtelevia ja välillä jotkut työtehtävät ovat oikeasti mukavia ja kiinnostavia.

8. Entä varjopuolet (jos niitä on)?

Työ tapahtuu kovin pätkissä ja vähän tyyliin 24/7. Esim. viranomaisten kanssa asiointi tapahtuu virka-aikana ja harrastajien kanssa sitten taas etupäässä virka-ajan ulkopuolella iltaisin ja viikonloppuisin. Välillä tulee tehtyä "liian pitkää päivää" kun ei huomaa olla varuillaan.

Pienimuotoinen varjopuoli on myös se, että Suomessa harrastaessa täytyy varoa,

Toiminnanjohtajallemme Jari Kaitilalle on tullut melkein pä tavaksi vierailla Bulgariassa. Perhosiin perehtyminen siellä antaa hyvää perspektiiviä Suomen lajiston ymmärtämiselle, kertoo Jari.

ettei mene toisten luottamuksellisesti ilmoittamille paikoille. Ongelmaa ei ole, jos muistaa tuollaisen kohteen olemassaolon ja sijainnin. Yleensä ei kuitenkaan muista kuin jotain hämärää ja senkin vasta sitten, kun itse on löytänyt ks. lajia tuolta seudulta. Siinä sitten arpoo, että olikohan tämä juuri se paikka vai uusi paikka. Tulee aika kiusallinen fiilis.

Pienempiä nämä varjopuolet kuitenkin ovat kuin nuo hyvät asiat!

9. Kuuluuko työhösi maastohommia vai onko työsi pelkkää siistiä sisätyötä?

Enemmälti "liikaista sisätyötä". ;)

Maastossa käynti vapaa-ajalla on kuitenkin välttämättömyys, sillä ilman sitä ei pysy ajan hermolla. On siis jatkuvasti kouluttava ja parannettava sekä päivitettävä omia tietoja siitä, mitä luonnossa tapahtuu.

10. Terveisesi niille, jotka haaveilevat pääsystä kollegaksesi.

Enemmän kai seuraajakseni! (Tuskinpa SPS:illä kahta toiminnanjohtajaa tulee olemaan.)

Tehtävä ei ole ihan "normityö", mutta mielenkiintoinen ja haastava. Aktiivinen toiminta Seurassa on varmasti paras suositus tehtävään.

Kopioimaan ei kannata ryhtyä vaan keskittyä omiin vahvuusalueisiin ja delegoida omia heikompia alueita. Ja pikkaisen "pak-su nahka" pitää olla, sillä kaikkiin odotuksiin tuskin kukaan pystyy vastaamaan. Kovin ehdottomasti ei myöskään kannata asiointiin suhtautua, sillä asioilla on puolensa.

Stipendit haussa vuodelle 2013

Koostanut Lassi Jalonen

Suomen Perhostutkijain Seura ry:n myöntämät stipendit vuodelle 2013 ovat haettavina. Tutkimukseen tarkoitettuja stipendejä sekä toiminnallisia apurahoja jaetaan Lankialan rahastosta.

Tarkempia ohjeita ja lisätietoja voit kysellä sähköpostitse (toimisto@perhostutkijainseura.fi).

Aivan erityisesti toivotaan hakemuksia, jotka koskisivat Metsä-Lapin ja eteläisen tunturilapin "syryjäisiä" alueita, joilta ei ole viime vuosilta tiedossa perhoshavaintoja.

TUTKIMUKSELLISET STIPENDIT

- Hakijana voi olla yksittäinen henkilö tai harrastajien ryhmä
- Hakija, joka on nostanut stipendin edellisenä vuonna, ei voi saada stipendiä seuraavana vuonna
- Jos kyseessä on selvästi jatkuva projekti, voidaan edellisestä kuitenkin poiketa ja apurahaa myöntää useampana peräkkäisenä vuonna
- Stipendien jakamisessa painotetaan Suomen ja sen lähialuefaunaan liittyviä projekteja (myös maantieteellisesti "kaukaisemmat" tai laajemmat projektit voivat

Tutkimuksellista apurahaa tai stipendiä sekä Lindforsin rahaston stipendiä hakiesaan hakija sitoutuu samalla esittämään projektinsa päätyttyä sitä koskevan loppuraportin tai muun yhteenvedon tuloksista, tapauskohtaisesti sovittavassa laajuudessa ja muodossa. Pääsääntöisesti tämä tarkoittaa artikkeleita Baptria-lehdessä tai (pienimuotoista) esitelmää seuran kokouksessa. Kaikkien Suomen Perhostutkijain Seuran stipendien myöntämisestä päättää seuran hallitus.

► **Vapaamuotoiset hakemukset on toimitettava kirjallisina 31.3.2013 mennessä Suomen Perhostutkijain Seura ry:n toimistoon:**

Lämmittäjänkatu 2 A, 00810 Helsinki tai mieluummin sähköisessä muodossa (toimisto@perhostutkijainseura.fi)

Esimerkkejä tutkimuksellisten ja Lindforsin rahaston stipendeistä viime vuosien varrelta:

- Faunistisia selvityksiä Lapin tutkimattomilla alueilla. Selvitykset ovat voineet koskea jotakin Lapin aluetta yleisesti tai jonkin lajin/lajien esiintymistä jollakin alueella
- Jonkin tietyn erikoisen biotoopin/alueen tutkiminen (esim suot)
- Erilaisten tutkimus/keräilymenetelmien vertailua tai uusien kehittämistä

Stipendeillä on korvattu tällaisten projektien matka- tai tarvikkeita.

olla stipendirahoitettavia, mikäli ne ovat perhostutkimuksen kannalta poikkeuksellisen merkittäviä tai mielenkiintoisia ja niillä voi olla vaikutusta tai yhteyttä suomalaisen perhosfaunan selvittämiseen tai kun projektin rahoitus vaatii useita rahoituslähteitä).

LINDFORSIN RAHASTON STIPENDI VUODELLE 2013

Edesmenneen jäsenemme C.-E. Lindforsin lahjoittamasta rahastosta myönnetään vuodelle 2013 suuruudeltaan 500 euron stipendi.

- Hakijana voi olla yksittäinen henkilö tai harrastajien ryhmä
- Stipendi jaetaan Suomessa tapahtuvaan tutkimukseen tai kartoitukseen
- Stipendi voidaan jakaa useamman hakemuksen kesken.

TOIMINNALLISET APURAHAT

- Kulukorvauspohjaista apurahaa voi hakea milloin tahansa kauden aikana
- Apurahaa voi hakea esimerkiksi Seuran jäsenille avointen tilaisuuksien tai yhteisretkien järjestämiseen
- Rahoitusta voivat saada myös stipendien hakuaikojen ulkopuoliset merkittävät tutkimushankkeet.

Toiminnallisen apurahan tarkoitus on tukea ja aktivoida jäsenistöä toimimaan myös itsenäisesti ilman seuran suoranaisia ponnisteluja ja "holhousta".

Toivomme, että tilaisuuksista ja hankkeista aina tiedotettaisiin Baptriassa ja seuran nettisivulla. Apurahojen myöntämisestä päättää seuran toiminnanjohtaja hallituksen tähän tarkoitukseen varaamien varojen rajoissa

► **Vapaamuotoiset hakemukset toiminnallisiin apurahoihin on toimitettava hyvissä ajoin ennen tapahtumaa Suomen Perhostutkijain Seura ry:n toimistoon:**

Lämmittäjänkatu 2 A, 00810 Helsinki tai mieluummin sähköisessä muodossa (toimisto@perhostutkijainseura.fi)

VUOKON LUONNON-SUOJELUSÄÄTIÖN APURAHAT

Vuokon luonnonsuojelusäätiö tukee eliölajien-, ympäristön- ja luonnonsuojelua sekä näihin liittyvää tutkimustyötä, luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja suojelua. Tätä varten säätiö tukee tutkimus- ja julkaisutoimintaa, myöntää apurahoja ja stipendejä tai tukee tarkoituksensa mukaisia projekteja ja kampanjoita. Eliölajeista säätiö tukee erityisesti, mutta ei pelkää, perhosten suojelua.

► Vapaamuotoiset hakemukset tulee lähettää 31.3.2013 mennessä osoitteella:

Vuokon Luonnonsuojelusäätiö
asiamies Vesa Lepistö
Stadsvikintie 82, 01150 Söderkulla,
tai sähköpostilla vesa.lepisto@
vuokonluonnonsuojelusaatio.fi

Lisätietoja antaa säätiön asiamies Vesa Lepistö, puh. 0400-967 104 tai sähköposti kuten yllä.

Vuokon Luonnonsuojelusäätiö on aikaisempina vuosina tukenut seuraavia perhosiin liittyviä hankkeita:

- Uhanalaisen tummaverkkoperhosen elinympäristöjen hoito Pirkanmaalla
- Ilmastomuutoksen vaikutus Ahvenanmaan perhoslajistoon
- Hyvinkään seudun, soiden ja Hyvinkää–Riihimäki-radanvarren perhoslajiston selvitys
- Örön saaren uhanalaisen perhoslajiston selvitys
- Sipoonkorven ja Sipoon natura-soiden perhoslajiston kartoitus
- Suomen Perhosten Kenttäoppaan julkaiseminen
- Uhanalaisten suoperhosten havaintotietojen kokoaminen
- Urbaanin rinnenäytyn kunnostuskokeilu perhosbiotoopiksi
- Pulmankijärven perhoskartoitus
- Uhanalaisten tunturiperhosten seurannan toteutus, pilot-selvitys
- Tutkimusretki Aunukseen perhoslajiston kartoittamiseksi
- Tummaverkkoperhosen Kymenlaakson esiintymän selvittäminen
- Kotkan Haapasaaren ja Vanhankylänmaan perhoslajiston selvitys
- Toskalharjin perhos- ja hyönteistutkimusretki
- Maailman päiväperhosten kuvitetun suomenkielisen nimistön julkaiseminen

Ajankohtaisena aiheena Sipoonkorven suojelun alueen monimuotoinen luonto on yksi Vuokon luonnonsuojelusäätiön tukemia projekteja perhoslajiston osalta. Lajistokartoituksia tehdään sekä aktiivihavainnointina että mm. perhossyötettä hyödyntäen. Säätiö on ollut mukana myös uhanalaisten tunturiperhosten seurannan toteutuksen tukemisessa. Kuva Kilpisjärven Mallalta.

Hecatera dysodea – ehkä potentiaalisiin uusi yökköslaji Suomen lajistoon

Viestit Ruotsista ja Latviasta kertovat, että *Hecatera dysodea* -yökkönen leviää lounaan suunnalta koko ajan lähemmäksi ja lähemmäksi Suomea eikä ole lainkaan poissuljettua, ettei se olisi jo meillä. Viitisen vuotta sitten tämä ”ruderaattiperhonen” löytyi Latvian Riikasta ja viime kesänä se esiintyi toukkana huomattavan runsaana Tukholmassa.

Kuten sanottu *Hecatera dysodea* on kaupunkialueiden perhonen. Nils Ryrholmin mukaan Tukholmassa parhaita paikkoja ovat satamaruderaatit, jossa lajin toukat elävät piikkisalaattilla (*Lactuca serriola*). Suomessa piikkisalaatti ei ole erityisen yleinen kasvi, mutta Lounais- ja Etelä-Suomessa sitä kuitenkin esiintyy kaupunkiympäristöissä ja tienvarsilla. Mitenkään monofagi perhonen ei kuitenkaan ole, vaan myös jotkut muut mykerökukkaiset kuten valvatit (*Sonchus*) kelpaavat ravinnoksi. Olennaista lieneekin vain se, että ravintokasvi kasvaa riittävän paahteisessa kohdassa.

Lajin etsintä kannattaa kohdistaa nimenomaan muna- tai toukkavaiheeseen, sillä aikuisia tapaa valolla Etelä-Euroopassa-

Hecatera dysodea -yökkösen löytämisen kannalta melko helposti tunnistettavien aikuisyksilöiden sijaan etsintä kannattaa kohdistaa muna- ja toukkavaiheisiin.

kin varsin yksitellen. Ruotsissa parasta toukanetsimisaikaa on elokuu, mutta muna tai pikkutoukkia kannattaa etsiä jo heinäkuussa. Perhoset kuoriutuvat pitkän ajan kuluessa. Toukka muistuttaa samoilla paikoilla ja kasvilajeilla esiintyvän *Hecatera bicoloratan* toukkaa, mutta on kuitenkin kohtuullisen helposti erotettavissa tästä, vaikka

molempien lajien toukkien pohjaväri vaihtelee vihreästä ruskeaan. *H. bicoloratan* toukan kuviointi on levottomampaa ja sen huokosaukot ovat valkotäytteiset. Tasavärisemmän *H. dysodean* toukalla huokosaukot taas ovat mustat. *H. dysodean* muna ja toukka löytyvät yleensä lehdistä, kun *bicolorata* suosii kukkia.

Hecatera dysodea

Hecatera bicolorata

Vasemmalla *Hecatera dysodea* -toukkia, joista vihreä on keskenkasvuinen – oikealla Suomesakin esiintyvän *Hecatera bicoloratan* -yökkösen toukkia. Molempien lajien toukkien värit vaihtelee, mutta *dysodealla* kuviointi on tasaisempaa ja kyljen huokosaukot ovat mustat.

Lisäksi kannattaa muistaa, että samoilla ravintokasveilla elää myös muita yökköstoukkia, kuten *Lacanobia*-lajien toukkia, joten näidenkin ulkonäköön kannattaa tutustua.

Suomen perhostutkijain Seura ry:n nettisivut ovat uudistuneet

Vuoden 2012 aikana seuran nettisivujen ulkoasu on uudistunut. Samalla sisältö on laajennettu ja jäsenylyty uudella tavalla. Sisällön tuotanto ja sivujen teko on vielä osittain kesken, mutta lisäyksiä ja täydennyksiä tehdään myös kuluvan vuoden aikana.

Ajankohtaisimmat asiat

Löydät kaikki viimeisimmät uutiset ja kokous- sekä kerhoiltojen päivämäärät suoraan etusivulta. Osa kerhoiltatyypisistä kokoontumisistamme voi tulla eteen hyvin lyhyellä varoitusajalla, jolloin nettisivustomme on ainut mahdollinen tapa tiedottamiseen. Kaikesta uudesta sivuille päivitetystä materiaalista tiedotetaan aina etusivun uutisissa.

Jäsenpalvelut netissä

Jäsenvuosiosta löydät ohjeita perhosharrastuksen aloittamiseen, harrastuksen eettisiä ohjeita sekä muuta tarpeellista tietoa harrastukseksi tueksi. Hyönteistarkkavikkejien luetteloista löydät lähes kaikki harrastusvälineet ja tarvikkeet. Täältä löydät myös linkin osoitteenmuutoskaavakeeseen. Tälle sivulle laitamme esille kaiken harrastuksessa jäsenillemme tarpeellisen informaation.

Kokoukset

Tiedot tulevista kokouksista ja kerhoillat sekä niiden aiheista löydät ensimmäisenä netistä, kuten myös kaikki viime hetken muutokset ja lisäykset esimerkiksi kokousohjelmaan. Sivuille päivitetään ensi vuoden aikana seuran kokoushistoria esitelmäaiheineen. Niistä esitelmistä, joista on olemassa kirjoitettuja lyhennelmiä, pyrimme julkaisemaan ne kaikkien luettavaksi.

Jäsenlehti Baptria myös netissä

Sivuilla on oma osionsa mielenkiintoisimmille Baptrian numeroiden artikkeleille. Tavoitteena on saada sivujen arkisto-osaan valikoidusti materiaalia myös vuosikymmenien takaisista lehdistä. Kaikkia lehtien artikkeleita emme kuitenkaan pysty sivuille laittamaan. Materiaalia päivitetään sivuille tarkoituksellisella viiveellä lehden ilmestymisen jälkeen.

Perhoset

Oma suurempi sivustokokonaisuutensa on perhossivut. Näillä Pertti Pakkasen ylläpitämällä sivulla esitellään suomalaisia suurperhosia. Perhossivuilta ei vielä löydy läheskään kaikkia Suomesta tavattuja perhoslajeja, vaan sivuja tehdään ja päivitetään koko ajan. Tavoitteena on rakentaa samankaltaiset sivut myös kaikista pikkuperhosista. Pikkuperhossivujen toteuttamiseksi peräänkuulutamme vapaaehtoisia harrastajia tuottamaan materiaalia.

Perhosten suojele

Uhanalaisten perhosten havainnointi sekä lisääntyvä tietämys niiden elinpaikoista ja elintavoista on yksi seuran ja ympäristöviranomaisten yhteisiä tavoitteita. Nettisivuille tullaan avaamaan kokonaan oma tähän aiheeseen liittyvä sivustokokonaisuus. Tavoitteena on rakentaa lajisivuja täydentävä kokonaisuus, jossa esitellään lajien uhanalaisarviointi perusteluineen sekä mahdollisuuksien mukaan myös lajeja koskevia suojeletoimikunnan koordinoimia selvityksiä tai muita lajin suojeleluun liittyviä julkaisuja. Myös tämä osio tulee rakentamaan vähitellen.

Seuraa blogista perhoskuulumisia

Ensi kauden alussa uututena sivuille avataan "blogi", jota päivittävät muutama aktiiviset harrastajat ja Seuran toimihenkilöt. Blogiin on tarkoitus kirjoitella satunnaisesti juttuja ja kuulumisia perhosrintamalta sekä erilaisista perhosiin liittyvistä tapahtumista. Blogi ei tule olemaan mikään säännöllisesti päivitettävä havaintopäiväkirja.

Michael Fibiger
29.6.1945 – 16.2.2011

Muistoja, suuret julkaisut ja Liseleien kokous 29.6.–2.7.2012

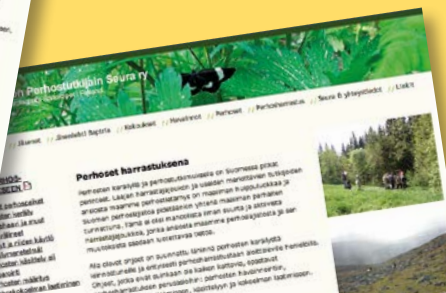
Michael Fibiger oli suuri ilmiö, perhosamatööri, joka ylisi ammattimaisiin saavutuksiin ja ylittikin ne. Hän huolehti viimeisillä voimillaan 13-osaisen käsikirjasarjansa *Noctuidae Europaeae* loppuun toimittamisesta. Uuden systeemin mukaisesti viimeisessä osassa sisällytetään yökkösten heimon (*Noctuidae*) alaheimoina villakkaat (*Lymantriinae*) ja siilikäävät (*Arctiinae*).

Olin 1980-luvun alkupuolella jonkin verran mukana eurooppalaisen yökköskirjan suunnittelussa. Michael kävi Suomessa suunnittelemassa ja keräilemässä. Teimme pitkän melanisminäytteiden keruumatkan Itä-Suomeen, ja oli oikein mukavaa.

Kun vuoden 1986 puolella palasin yli vuoden mittaiselta Kanadan matkalta, Michael innostui kehumastani koirasvesicoiden ja naarasbursien ulospuhallustekniikasta. Hän pyysi esitystä asiasta Pohjoismaiseen hyönteistieteelliseen kongressiin, joka juuri 1986 pidettiin Tanskassa. Pidin esitelmän ja kirjoitin J. D. Lafontainen kanssa artikkelin *Entomologische Meddelelser* -sarjaan. Michaelista tuli sitten niin totinen vesicanpuhaltaja, että hän välillä oli suorastaan pilata käsiensä ihon kemikaaleilla.

Istuimme Romanian Cluj'in SEL-kongressissa vuonna 2009 usein lounaalla vierekkäin Michaelin kanssa. Hän käytti tavalliselle *Lithophane*-lajillemme nimeä *socia* Hufnagel, 1766. Olin kuitenkin vuosia aikaisemmin designoinut Carl Clerckin kokoelmasta Tukholmasta samalle lajille lektotyypiksi Clerckin oman yksilön nimellä *hepatica* Clerck, 1759. Michael taas käytti eräästä *Polia*-lajista *hepatica*-nimeä, kuten alunperin oli tehnyt Boursin. Sotku johtui siitä, että yksi Clerckin apulaisista oli käyttänyt tähän ja useaan muuhun perhoseen harhaanjohtavaa sinertävää väriä. Clerckin viivapiirros kuitenkin on *Lithophane*.

Äkkipähänpistosta sanoin Cluj'issa: "Michael, nyt ryhdy noudattamaan nomenklatuurisääntöjä! Sano, että *hepatica*

on sen *Lithophanen* oikea nimi, ja vaikeudet on voitettu!” Hän tuijotti parin kolmen sekunnin ajan pöytään. Sitten tuli terävästi “Nej!”.

Michael oli taksonomiassa amatööri, sillä hän oli koulutukseltaan ja ammatiltaan koulupsykologi. Hän ei millään halunnut omaksua sitä sääntöjen kohtaa, että holotyyppi tai lektotyyppi määrää lajin identiteetin. Tukholman Riksmuseetissa olevassa Clerckin kokoelmassa on *Lithophane*-yksilö, joka on luonteenomaisesti Clerckin oma, jossa on etiketti Clerckin käsialalla ja jonka olen designoinut lektotyyppiksi. Michael ei myöskään hyväksynyt, että jos komissiolta anotaan muutosta, siihen asti on käytettävä designoidun lektotyyppin identiteettiä.

Liseleien kokouksessa istuimme pienessä ryhmässä ja keskustelimme Michelistä. Ihmettelimme ja ihailimme hänen suorituskykyään. Ajattelimme, että ehkä juuri amatööriys on osaselityksenä suuriin saavutuksiin. Michael ei ehkä jäänyt kovin paljon pohtimaan taksonomisia ongelma-kohtia, vaan eteni jyrän lailla kohti päämäärää, kirjansa osien nopeaa julkaisemista. Hänellä oli kuitenkin tukeva monista kovista yökköstaksonomeista. Pienehköt puutteet ja virheet eivät toki pahemmin vaikuta suurteoksen ilmeeseen.

Myöhemmin vuosina Michael Fibiger teki laajalti yökköstaksonomista työtä mm. Lähi-idässä paikallisten spesialistien kanssa. Hänen erikoisalakseen muodostui hänen itse heimon asemaan nostamansa Micronoctuidae, joka kuitenkin saattaa tulla yhdistetyksi muihin ryhmiin *Hermiinae*-alaheimon paikalle.

Michael Fibigeriltä todettiin myöhäiskesällä 2009 haimasyöpä, joka leikattiin elokuussa 2009. Puolitoista vuotta myöhemmin Michael kuoli rauhallisesti kotonaan perheen ja sisaren läsnäollessa.

Liseleien kokous 29.6. – 2.7. 2012

Michael Fibigerin perhe oli suunnitellut yhdessä varsinkin Laszlo Ronkayn kanssa yhdistettyä muisto- ja suurteoksen valmistusjuhlaa Michaelin syntymäpäivän yhteyteen. Symposium osanotto supistui yllättävän pieneksi, ehkä hankalan vuodenaikana. Paikalla oli kaksi unkarilaista, kaksi saksalaista, yksi espanjalainen sekä yksi kummastakin, Ruotsista ja Suomesta. Tanskalaisia oli neljä Fibigeriä, vanha tuttu Bjarn Skule, uuden Tanskan perhosten -kirjan kuvaaja Morten Top-Jensen, Ebbe Vesterhede sekä viitosen muuta, useimmat pariskuntina.

Michael Fibiger esitelmöi Suomen Perhostenkijain Seura ry:n 50-vuotisjuhluvuotena Helsingin Kalvikissa vuonna 2005. Pikku kuvassa seuramme sen hetkinen puheenjohtajisto: varapuheenjohtaja Vesa Lepistö keskellä sekä puheenjohtaja Antti Aalto oikealla.

Olosuhteet olivat mainiot. Asuimme sotilaskäytöstä hylätyssä Melby leirenissä Liseleien kylän lähellä. Mariann Fibiger oli loihittanut paikalle ravintolaluokan ateriat sekä olutta ja viiniä mielin määrin, joten tunnelmaa oli.

Kokouksessa Heterocera Press julkisti uuden sarjan *Fibigeriana* sekä sen ensimmäisen, upean, Vartian-kokoelman *Noctuoidea-yläheimoa* koskevan osan, jonka päätekijänä on Martin Lödl Wienistä, missä kokoelma sijaitsee. Vartian-kokoelmassa on yli 140 000 huolellisesti levitettyä yksilöä, joista 4400 on tyyppiyksilöitä. Yökkösiä on 3009 taksonia, jotka kuuluvat 673 sukuun. Suurin osa aineistosta on kerätty Lähi-idän suunnalta.

Monilla oli kokouksessa mukana syöttiköisiä tai -rysiä sekä erilaisia valorysiä, joten aamupäisivin tarkasteltiin saaliita. Ronkayta ihmetytti eniten *Cucullia umbratica* syöttiköydeltä. Melby leirenin lähellä oli Melby Overdrev (rantanummi) dyneineen, joka oli aivan loistava biotooppi. Sitä kuvaavat seuraavat kasvit: *Anchusa*, *Anthyllis*, *Armeria*, *Ononis*,

Thymus. Näin ajuruohoilla kaksi *Anarta myrtillitä*, mikä hiukan yllätti. Hienointa siellä oli, että Nils Ryrholm oli valmistanut feromonin, jolle tuli runsaasti, kaikkiaan luokkaa 50, *Synanthedon muscaeformista*. Sen toukka elää *Armerian* juurisissa. Lasiipiiset olivat isojen hyttysten näköisiä, paitsi alta valkoisia. Ilkka Hanskia varten otin munitukseen yhden *Melitaea cinxia*-naaraan, mutta yritys epäonnistui.

Valorysäihmisiltä sain pari yksilöä *Mythimna littoralista*. Se on kellertävä olkioykkönen, jolla on pitkä valkea, tumma-reunusteinen tyviuomu sekä lumivalkeat takasiivet.

Risto Haverinen soitti Suomesta, että Viron Saarenmaalta on löytynyt runsas esiintymä *Equisetum hyemalea* ja siitä *Xylomoia strixin* koteloita. Yritin heti löytää kasvista tietoja lähitienoilta Sjellannista. Kävi ilmi, että lähin löytö oli 50 km:n päästä eikä senkään tarkemmasta osoitteesta ollut tietoa.

Kauri Mikkola

